

Project "Family Support"

Mapping van de steun aan families die worden geconfronteerd met geweldadige radicalisering.

Hassan Bousetta
Mégane Dethier
Kim Lecoyer

Maart 2018

Voorwoord

Families die geconfronteerd worden met gewelddadige radicalisering weten vaak niet hoe met deze problematiek om te gaan, waardoor ze ontredderd achterblijven. Zo weten ze soms niet bij wie ze terecht kunnen voor hulp en tot welke diensten ze zich kunnen wenden voor ondersteuning en begeleiding. Nochtans spelen families een belangrijke rol in de strijd tegen de indoctrinatie en rekrutering door gewelddadige extremistische groeperingen. De naasten zijn vaak de eersten die onrustwekkende tekens van radicalisering opmerken. Zij kunnen een luisterend oor bieden en een ondersteunende figuur zijn voor jongeren die met twijfels zitten of gedesillusioneerd zijn. Naast preventie en begeleiding staan families en terreinactoren ook voor de uitdaging om teruggekeerde buitenlandse strijders en hun kinderen op te volgen en te re-integreren in onze samenleving.

Het vertrek van een groot aantal jongeren naar gevechtzones heeft niet alleen families voor een onbekend nieuw fenomeen geplaatst. Ook actoren uit het verenigingsleven en de veiligheidsketen hebben zich vertrouwd moeten maken met de ernst van de opkomst van gewelddadige radicalisering. Hoewel er reeds acties zijn ondernomen voor de versterking van de capaciteit en expertise van de betrokken actoren, blijft de nood aan coördinatie en deling van expertise groot.

Het is vanuit deze vaststellingen dat het project «**Family support**» is geïnitieerd door de Algemene Directie Veiligheid en Preventie (FOD Binnenlandse zaken) in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en met ondersteuning van de Europese Commissie.

De partners van dit project wensen de volgende doelstellingen te bereiken: bijdragen in versterking van bestaande kennis en ontwikkeling van expertise, het bevorderen van de uitwisseling van informatie, het delen van veelbelovende praktijken en de implementatie hiervan op het lokale en nationale niveau.

Concreet, omvat het project « Family support » de volgende activiteiten:

- Oprichting van een **nationaal netwerk** Family Support samengesteld uit actoren van de veiligheidsketen en organisaties betrokken bij de ondersteuning van families. Het doel van dit netwerk is te komen tot deling van informatie, kennis en praktijken tussen actoren van verschillende beleidsniveaus en structuren.
- Oprichting van een **expertenplatform** Family Support, voor het bieden van consultancy op maat aan leden van het netwerk Family Support alsook aan publieke actoren en de burgersamenleving.

- Organisatie van **vormingen** bestemd voor eerstelijns werkers die in direct contact staan met families of individuen geconfronteerd met gewelddadige radicalisering.
- Opstelling van een **Gids** die een diepgaande analyse omvat van de bestaande praktijken waaruit aanbevelingen worden geformuleerd voor een betere ondersteuning van families in België.
- Organisatie van een **Conferentie** om alle gerealiseerde resultaten van het project Family Support te kunnen voorstellen.

De mapping zoals hier voorgesteld dient gezien te worden als een eerste fase om te komen tot de realisatie van een Gids «Family support». Het objectief, in deze eerste fase, bestaat erin om een antwoord te bieden op de vraag « Wie doet wat? » inzake de begeleiding van families geconfronteerd met gewelddadige radicalisering in de drie regio's van het land. Het betreft een exploratief en descriptief onderzoek. In een tweede fase zal een kwalitatieve analyse worden uitgevoerd van de geïdentificeerde praktijken. Dit moet kritisch onderzoek mogelijk maken naar de relaties tussen de verschillende actoren die rechtstreeks of onrechtstreeks geconfronteerd worden met families van geradicaliseerde individuen.

Er is tevens een update voorzien van de mapping in functie van nog geplande gesprekken met actoren voor verdere identificatie van praktijken. De laatste versie van de mapping kan worden geconsulteerd op www.besafe.be, de website van de Algemene Directie Veiligheid en Preventie of www.kbs-frb.be, de website van de Koning Boudewijnstichting.

De Algemene Directie Veiligheid en Preventie en de Koning Boudewijnstichting wensen nog hun dank te betuigen aan de onderzoekers van het Centre d'Etudes de l'Ethnicité et des Migrations van de universiteit van Luik en het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen van het ODISEE voor hun belangrijk werk, alsook aan alle organisaties die hun medewerking hebben verleend voor de realisatie van deze mapping.

Plan

1. Inleiding	5
2. Gewelddadige radicalisering en families.....	6
3. Methodologie	8
3.a. Inzameling van gegevens.....	8
3.b. Gegevensverwerking	11
3.c. Rapportering van de gegevens.....	12
4. Projectfiches	14
4.a. Projectlijst.....	14
4.b. Vlaanderen-Brussel	15
4.c. Wallonië-Brussel	42
6. Bespreking.....	68
7. Van de mapping naar de praktijkgids.....	71

1. Inleiding

Deze mapping is het resultaat van een project dat geïnitieerd werd door de FOD Binnenlandse Zaken in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en met de steun van de Europese Commissie. Het doel van de mapping is een beschrijving van de praktijken omtrent ondersteuning en begeleiding van families die worden geconfronteerd met gewelddadige radicalisering. In België, net zoals elders in Europa, kreeg een aantal families immers af te rekenen met een of meerdere familieleden die ten prooi vielen aan dit fenomeen. Wanneer signalen van radicalisering opduiken, leidt dit binnen deze families doorgaans tot een zeer grote ontreding. De organisaties uit de sector van het maatschappelijk werk zijn niet altijd vertrouwd met de specifieke methodes inzake familiebegeleiding, ook al hebben ze de afgelopen jaren forse vooruitgang geboekt met betrekking tot de problematiek van gewelddadige radicalisering. Omgekeerd zijn sommige verenigingsactoren gespecialiseerd in de begeleiding en de ondersteuning van families en/of het ouderschap maar weinig vertrouwd met de bijzondere problematiek van gewelddadige radicalisering. Het is dan ook noodzakelijk expertise te ontwikkelen met betrekking tot deze twee domeinen. Het gaat immers om een relatief nieuw sociaal fenomeen.

Deze mapping wil een overzicht geven van de praktijken, projecten en initiatieven inzake begeleiding en/of ondersteuning van families die worden geconfronteerd met gewelddadige radicalisering. De vraag naar een dergelijke mapping is groot omdat deze momenteel nog onbestaande is in België. Op Europees niveau is onlangs een initiatief genomen ter identificatie van de actoren en praktijken op het terrein door het *Radicalisation Awareness Network*¹. Deze rapportage bestrijkt tal van thema's voor preventie van radicalisering die het kader van de ondersteuning van families ruimschoots overschrijden. Niettemin is dit werk voor ons een bron van inspiratie en reflectie geweest.

De mapping die we hier voorstellen beoogt een antwoord te kunnen bieden op een aantal duidelijk omschreven noden en behoeften. In een eerste fase het antwoord op de vraag "wie doet wat" inzake steun aan families die worden geconfronteerd met gewelddadige radicalisering. Het doel is om te komen tot een betere identificatie van de praktijken van de actoren op het terrein, in Vlaanderen, Wallonië en Brussel. De structuur van deze mapping maakt het immers mogelijk om snel een overzicht te krijgen van de projecten die momenteel op het terrein worden geïmplementeerd. Eventueel kan deze leiden tot een betere inzet van middelen van overheden, door overlappings te vermijden, synergieën te zoeken en samenwerkingsverbanden en partnerschappen te sluiten. Deze mapping zal haar doel dan ook hebben bereikt wanneer het actoren op het terrein in staat stelt zichzelf beter aan

¹ RAN, "Preventing Radicalisation to Terrorism and Violent Extremism. Approaches and Practices", RAN Collection of Approaches and Practices, Brussels, 2017, 390p

De RAN heeft een werkgroep rond de begeleiding van families. Voor meer informatie over dit onderwerp : https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-yf-and-c_en

elkaar kenbaar te maken en nieuwe samenwerkingsverbanden te ontwikkelen ten voordele van de families en de maatschappij in haar geheel.

De rol van de mapping zoals in dit verband beoogd, bestaat erin om een eerste situatieschets te geven van de maatschappelijke realiteit. In een latere fase van het project "Family Support", zal een kwalitatieve analyse worden voorgesteld van de praktijken en van de relaties tussen de verschillende actoren.

2. Gewelddadige radicalisering en families

De aanpak van gewelddadige radicalisering wordt doorgaans voorgesteld op basis van een analogie met het medische preventiemodel. Talloze actoren actief bij de preventie van radicalisering, maken gebruik van deze preventietypologie² die een onderscheid maakt tussen primaire (of algemene) preventie, secundaire (of doelgroepgerichte) preventie en tertiaire (gericht op het beperken van gevolgen) preventie. Deze soorten preventie stemmen overeen met een gradatie op de risicoschaal.³

De mapping van de praktijken toont aan dat het ondersteuningswerk voor families die betrokken zijn bij radicalisering, kan en moet worden georganiseerd binnen de drie types preventie. Primaire preventie zal bijvoorbeeld de vorm aannemen van algemene sensibilisering in scholen of sociale diensten. In situaties waarbij sprake is van grotere kwetsbaarheden, zal secundaire preventie nodig zijn. Een specifieke opleiding voor maatschappelijk werkers en gezinsbegeleiders is hierbij van belang. Wanneer er sprake is van verontrustende signalen van radicalisering die kunnen leiden tot gewelddadig gedrag of terrorisme is tot slot een tertiaire interventie noodzakelijk.

Een van de belangrijkste moeilijkheden wanneer men het heeft over ondersteuning van families die geconfronteerd worden met radicalisering, heeft betrekking op het definiëren en conceptualiseren van het begrip familie. Terminologisch gezien, is het woord familie een zeer ruime term die een hele reeks actoren en relaties kan omvatten die min of meer van nabij of veraf kunnen worden omschreven. De familie kan betrekking hebben op biologische verwantschap, adoptie, affectieve of sociale relaties. Bovendien hangt de invulling van het concept familie af van de culturele of maatschappelijke context waarin de maatschappelijke actoren zich bevinden. Met andere woorden, verschillende groepen binnen eenzelfde maatschappij hebben niet

² Zie bijvoorbeeld het Centre de Prévention de la Radicalisation menant à la violence de Montréal : <https://info-radical.org>

³ Wanneer we preventie beschouwen als een continuüm, dan vinden we voorafgaand aan de (primaire) preventie algemene beleidslijnen die toegespitst zijn op preventie, en aan het andere uiteinde vinden we de curatieve benaderingen terug. Goris, Peter, Burssens, D., Melis, B., & Vettenburg, N. (2008). Algemene preventie: concepten, kaders en wenselijke preventie. *WELZIJNSGIDS (MECHELEN)*, (69), 109–126. Deze cartografie heeft betrekking op familieondersteunende initiatieven die in hoofdzaak gelinkt zijn aan primaire, secundaire en tertiaire preventie.

steeds dezelfde kijk op het begrip familie⁴. Hoewel het niet eenvoudig is het concept 'familie' of 'gezin'⁵ te definiëren, is een zekere afbakening van wat we hier beschouwen als relevante vormen van 'gezinsondersteuning' onmisbaar. Daarom vertrekken we vanuit de definitie van 'gezin'. Een gezin kan gedefinieerd worden als "een huishouden met als essentiële kenmerken de combinatie van meer dan één generatie en tussen deze generaties een zorgafhankelijkheid"⁶. In een gezin is er sprake van minstens één (groot)ouder en één kind. Ouderschap en veelal partnerschap zijn samenstellende elementen van een gezin.⁷ Deze definitie van gezin heeft invloed op onze selectie van praktijken die we als 'gezinsondersteuning'⁸ beschouwen: praktijken van opvoedingsondersteuning, d.w.z. laagdrempelige, gelaagde ondersteuning van (groot)ouders in de opvoeding van kinderen en jongeren; en praktijken van (preventieve) gezinsondersteuning, d.w.z. het aanbod gericht op het bevorderen van het welbevinden van alle gezinnen met kinderen en jongeren (bredere ondersteuning van gezinnen in hun context, zowel materieel, dienstverlenend, als netwerkversterkend, en ondersteuning van de partnerrelatie, alsook praktijken die in een eerste fase eerste gericht zijn op kinderen en jongeren maar waar in de praktijk ook de ouders of andere gezinsleden bij betrokken worden). Ouderschap, waarmee we zowel naar biologische als naar sociale banden verwijzen, staat centraal in deze definitie van gezin en gezinsondersteuning. Dit is een uiterst geschikt vertrekpunt voor de mapping van praktijken van ondersteuning aan gezinnen die geconfronteerd worden met gewelddadige radicalisering aangezien de betrokken actoren die hierop inzetten veelal ook vertrekken vanuit de centrale rol van de relatie tussen ouders en geradicaliseerde of radicaliserende jongeren. Door de focus te leggen op het aanwezig zijn van minstens twee generaties, nemen we initiatieven die zich enkel tot jongeren richten, niet mee. Initiatieven die werken met jongeren én met het bredere familiale netwerk, met inbegrip van initiatieven die bijvoorbeeld door middel van gezinsondersteuning ook preventief willen optreden tegenover broers en zussen, worden daarentegen wel als relevant beschouwd voor deze mapping.

We hebben de bovenstaande definitie gehanteerd om het onderzoeksterrein enigszins af te bakenen, maar in onze benadering van het werkveld hebben we net geen definitie vooropgesteld. We hebben in het veldonderzoek het concept gezin/familie bewust opengelaten zodat de actoren deze zelf kunnen invullen. In het kader van het project van de mapping waren twee strategieën mogelijk ter identificatie van de families: een objectieve strategie gebaseerd op een conventionele definitie en een subjectieve strategie gebaseerd op het spontane begrip gebruikt door de actoren. Rekening houdend met de specificiteit van het werkveld voor de ondersteuning van

⁴ Spalek, B (2016). Radicalisation, de-radicalisation and counter-radicalisation in relation to families: Key challenges for research, policy and practices. *Security Journal*, 29(1), 39 – 52

⁵ In vele talen wordt voor gezin en familie eenzelfde woord gebruikt.

⁶ Luyten, D., Van Crombrugge, H., & Emmery, K. (Red.). (2017). Het gezin in Vlaanderen 2.0. Over het eigene van gezinnen en gezinsbeleid. Antwerpen-Appeldoorn: Garant, p. 23.

⁷ Ibid.

⁸ Zie bijvoorbeeld het decreet houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning van 29/11/2013 (www.huizenvanhetkind.be/hk/img/decreetprevgezinsond.pdf).

families geconfronteerd met radicalisering, vonden we het belangrijk om geen definitie van bovenuit op te leggen maar veeleer de actoren op het terrein zelf te laten uitleggen hoe zij familieondersteuning zien.

In de literatuur over radicalisering die leidt tot gewelddadig gedrag wordt aangetoond dat de opstelling van dadertypologieën voor dit fenomeen zeer complex is. Vooral in relatie met families wordt een dergelijke typologie bemoeilijkt. De jihadistische radicalisering⁹, die niet de enige maar wel de meest bestudeerde radicalisering is vandaag, duikt op in zowel gematigde religieuze families, als in niet-moslim- of niet-religieuze families. Dit heeft tot gevolg dat dit verschijnsel moeilijk voorspelbaar is. We onderstrepen dat onder hulp aan en ondersteuning van families geconfronteerd met gewelddadige radicalisering, we de ondersteuning verstaan van families die worden gemobiliseerd voor deradicalisering.

Radicalisering kan ten slotte jammer genoeg ook ontstaan binnen een familiale context die zelf gewelddadige radicalisering voedt. Dergelijke situaties zijn niet meer vatbaar voor preventieve systemen die worden beoogd in deze mapping.

3. Methodologie

3.a. Inzameling van gegevens

Om deze mapping te kunnen opstellen, hebben de twee onderzoeksteams (CEDEM-ULg & Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen – Odisee Hogeschool) een brede gegevensinzameling georganiseerd in Wallonië, Vlaanderen en Brussel. Deze gegevensinzameling gebeurde op basis van documentering en interviews. Beide onderzoeksteams hebben van begin tot eind van dit project met elkaar overlegd over de methodologie. Echter, door verschillen in structuur van de projecten in Vlaanderen en Wallonië, hebben de onderzoekers snel kunnen vaststellen dat de projecten in Vlaanderen inzake familiale ondersteuning een veel grotere specialisatie hebben. Daarom was het ook gemakkelijker in Vlaanderen dan in Wallonië om snel de belangrijkste projecten te identificeren. Rekening houdend met deze realiteit, hebben we geopteerd voor iets meer uiteenlopende benaderingen wat de gegevensinzameling betreft.

⁹ Omwille van de context in België, hebben de meeste initiatieven die worden opgenomen in de mapping betrekking op projecten die specifiek zijn toegespitst op de begeleiding van families die worden geconfronteerd met jihadistische radicalisering. Sommige projecten staan evenwel expliciet open voor andere mogelijke vormen van gewelddadige radicalisering.

Wallonië en Brussel

In Wallonië verliep de identificatie van de actoren in vijf golven van contactname. Een groot aantal mails werd verstuurd naar de volgende organisaties:

1. Steden, gemeenten en OCMW's van Wallonië
2. Verenigingen uit de sector voor jeugd - en familie-ondersteuning
3. De administraties van de Gewesten en Gemeenschappen belast met deze problematiek (Wallonië-Brussel, Duitstalige Gemeenschap en COCOF)
4. Selectie van actoren uit onderwijs en justitie
5. Andere experts

In een eerste fase werd contact opgenomen met de 262 steden en gemeenten en hun OCMW's. In een mail waarin ze werden geïnformeerd over dit onderzoeksinitiatief, werd gevraagd om informatie te verschaffen over een eventueel project dat door hun diensten werd gerealiseerd. Wanneer op de vraag positieve antwoorden werden geformuleerd, werd prioritair aandacht besteed aan een rechtstreekse ontmoeting met de projectverantwoordelijken op het werkerrein. Door deze benadering konden we op een bevoorrechte manier in dialoog gaan met onze gesprekspartners en hen de mogelijkheid bieden om de gevoerde acties gedetailleerd toe te lichten. We vroegen tevens naar hun persoonlijke visie op de problematiek van radicalisering. Het viel ons meteen op dat zich ter plaatse begeven een meerwaarde betekende. Zo kregen we een goed beeld van de structuur, de geografische en maatschappelijke inplanting van het project, de kenmerken van de wijk waarin het project wordt geïmplementeerd, enzovoort.

Parallel stelden we op basis van de websites aliss.be en guidesocial.be een lijst op van verenigingen uit de jeugdsector en de sector van familiale ondersteuning. Deze twee repertoria werden nog aangevuld met extra informatie uit eigen onderzoek. In totaal werden honderd verenigingen gecontacteerd, waaronder jeugdhuizen, gewestelijke integratiecentra, centra voor gezinsplanning, enzovoort. Ten slotte hebben we ook contact opgenomen met alle Justitiehuisen en met de gewestelijke verheden zoals het Waalse Gewest, het Brusselse Gewest, de COCOF en de Duitstalige Gemeenschap.

Door te mikken op zoveel structuren, wilden we een ruim spectrum bestrijken en een zo volledig mogelijke identificatie mogelijk maken, om te vermijden dat een of ander pertinent project aan onze aandacht zou ontsnappen. In tegenstelling tot Vlaanderen, telt Wallonië maar weinig concrete projecten met betrekking tot radicalisering en nog minder projecten gericht op de ondersteuning van families die ermee worden geconfronteerd. Bovendien beperken bepaalde structuren zich tot een informele ondersteuning van families omdat dit eigenlijk niet tot hun bevoegdheden behoort. In andere gevallen, hoofdzakelijk in de verenigingssector, konden we vaststellen dat er voornamelijk informeel wordt gewerkt met families om de vertrouwensband met de doelgroep te behouden. Ondanks het ruim genomen spectrum valt

evenwel niet uit te sluiten dat er waarschijnlijk nog projecten en/of acties onder de radar zijn gebleven en niet opgenomen werden in onze lijst.

Een eerste mail, verstuurd op 22 augustus 2017 naar steden, gemeenten en OCMW's in Wallonië, werd gevolgd door het versturen van herinneringsmails op 11 oktober 2017 aan steden, gemeenten en OCMW's die niet hadden geantwoord op de eerste mail en die behoren tot de dertig Waalse steden en gemeenten met het grootste aantal inwoners. Hiermee wilden we onze doelgroep van het onderzoek meer toespitsen op de stedelijke realiteit. De uiteindelijke respons was relatief laag: 11% van de Waalse steden en gemeenten en 8% van de Waalse OCMW's.

De stad Brussel is vanwege haar sociale geschiedenis en haar grootstedelijke en kosmopolitische structuur sterk betrokken bij de problematiek van radicalisering. Tijdens onze contacten met experts kregen we informatie over een veelheid aan projecten ter preventie van radicalisering onder de regie van enkele Brusselse gemeenten. Dit neemt evenwel niet weg dat de respons van de 19 Brusselse gemeenten op onze verstuurde mails zeer laag bleef (15%). Meer nog, van alle Brusselse OCMW's ging geen enkele in op onze vraag.

Ons onderzoek heeft uiteindelijk geleid tot 24 diepgaande interviews die onze indruk alleen maar hebben bevestigd dat er maar weinig specifieke projecten bestaan inzake familiale ondersteuning, zowel in Wallonië als in Brussel. De meeste steden en gemeenten maar opvallend ook verenigingen die we geïnterviewd hebben, gaven een negatief antwoord op onze vraag naar het bestaan en de organisatie van initiatieven ter ondersteuning van families bij radicalisering binnen hun dienst of werking. Ook bleek dat het sneeuwbaaleffect niet echt tot resultaat heeft geleid. De structuren waarmee we contact hadden, hebben immers vaak zelf de begeleiding van families op zich genomen, omdat een dergelijke ondersteuning totaal ontbrak in hun regio.

Vlaanderen en Brussel

Voor het in kaart brengen van initiatieven die in Vlaanderen en Brussel, vanuit organisaties met een Nederlandstalige werking, ondersteuning bieden aan ouders en familieleden die geconfronteerd worden of werden met radicalisering werd er een gerichte mailing verzonden naar een lijst van reeds geïdentificeerde actoren. Deze lijst werd opgesteld aan de hand van het Actieplan Radicalisering van de Vlaamse Regering¹⁰, de twee projectoproepen van de Koning Boudewijnstichting die in 2015 en 2017 verspreid werden en andere relevante documenten of publicaties¹¹. Op basis van contacten met radicaliseringsambtenaren uit verschillende steden en andere plaatselijke actoren kon er in zekere mate een sneeuwbaaleffect teweeggebracht worden,

¹⁰ Het actieplan ter preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme is beschikbaar via http://www.vvsg.be/radicalisering/Documents/actieplan_radicalisering.pdf

¹¹ Zo bijvoorbeeld het themanummer preventie van radicalisering van het Agentschap Binnenlands Bestuur "Binnenband: een band tussen binnenlands bestuur en de lokale besturen", juli 2016.

zodat bijkomende actoren en initiatieven geïdentificeerd werden totdat we geen nieuwe actoren meer op het spoor kwamen. Deze werkwijze maakt het onwaarschijnlijk dat bestaande initiatieven op vlak van ondersteuning van gezinnen en families waarbij meerdere (plaatselijke) actoren betrokken werden in deze mapping zouden ontbreken. Er kan uiteraard niet met honderd procent zekerheid gegarandeerd worden dat meer kleinschalige en informele initiatieven ondanks deze kruisverwijzingen mogelijk toch door de mazen van het net zouden zijn geglipt.

De heel gerichte mailing leverde een hoge (en positieve) responsrate op. Er werden tussen begin juli en eind oktober 2017 een 30-tal organisaties gecontacteerd, voornamelijk via e-mail, waarvan er uiteindelijk 22 opgenomen werden in deze mapping. Er werden 14 diepte-interviews afgenomen, waarvan er 7 interviews ter plaatse bij de organisaties plaatsvonden en 7 interviews telefonisch werden afgenomen. Met de resterende organisaties hebben we voornamelijk per e-mail informatie en documenten uitgewisseld, vaak met een of meer korte aanvullende telefonische gesprekken. Met deze laatste organisaties, die meestal een initiatief uitwerkten dat (heel) recent van start ging, zullen er nog diepte-interviews ter plaatse gedaan worden en zal het verdere verloop van het project opgevolgd worden in de komende maanden. Bijkomende informatie uit deze volgende fase zal zo mogelijk in de mapping worden opgenomen onder vorm van een update.

Slechts een klein aantal gecontacteerde actoren gaven aan dat hun aanbod niet (direct) gericht was op ouders en/of familieleden, of dat hun aanbod deze niet of slechts in uiterst beperkte mate bereikte (de chatdienst van het CLB bijvoorbeeld). Deze projecten werden niet opgenomen in de mapping. Van anderen is gebleken dat hun aanbod voor ouders of gezinnen niet meer actief is (SLIM voor ouders bijvoorbeeld, of de psychologische begeleiding die specifiek werd aangeboden voor ouders en/of andere gezinsleden van geradicaliseerden via het CAW in Antwerpen). Deze projecten werden wel opgenomen in de mapping. Een diepgaande analyse van de onderliggende redenen voor het heroriënteren van dit aanbod en de eventuele moeilijkheden die deze organisaties ondervonden, valt buiten de doelstelling en mogelijkheden van deze mapping, maar zal wel worden meegenomen naar de volgende fase van het "Family Support"-project.

3.b. Gegevensverwerking

De gespreksgids werd gezamenlijk en in onderling overleg uitgewerkt door de twee onderzoeksteams. Die teams hebben vervolgens de gegevens geanalyseerd die geïdentificeerd dienden te worden in het kader van de mapping. Daartoe hebben de onderzoekers zich gebaseerd op bestaande vergelijkbare benaderingen. Door verschillende typologieën te

synthetiseren¹², werd een classificatietabel uitgewerkt met het soort informatie dat wij wensen te verzamelen in het kader van de gesprekken met de actoren op het terrein. Tijdens de gesprekken werd de lijst met gegevens die werden geclassificeerd in de tabel, gebruikt als basis voor de uitwerking van de gespreksgids. Het merendeel van die gesprekken waren semi-gestuurde gesprekken, waarbij de volgorde van de thema's uit de tabel niet steeds werd gevolgd. Bedoeling was immers om de betrokkenen zo vrij mogelijk te laten spreken.

De respondenten werd systematisch gevraagd of de gesprekken mochten worden opgenomen. Bij toelating werden de gesprekken opgenomen op een digitale drager. Rekening houdend met de beperkte tijd, werd beslist om niet alle gesprekken volledig uit te schrijven, maar de tabel rechtstreeks aan te vullen op basis van geschreven nota's en de opnames. We hebben er ook voor geopteerd de actoren die we ontmoetten maar die geen specifiek project hadden met betrekking tot de families, niet te vermelden. Heel wat diensten en organisaties aanvaardden immers een ontmoeting met ons omdat zij een project en/of actie hadden georganiseerd met betrekking tot de strijd tegen radicalisering, zonder dat dit evenwel specifiek was toegespitst op de begeleiding van gezinnen of familiale ondersteuning.

Uit de interviews en ontmoetingen in het kader van deze mapping blijkt dat een aantal relevante initiatieven momenteel nog in voorbereiding zijn. Indien deze evolueren tot projecten in uitvoering zullen zij in een latere fase ook worden meegenomen in de mapping (update) en/of in de verdere kwalitatieve analyse.

3.c. Rapportering van de gegevens

Alleen de gegevens die beantwoorden aan de vragen in de gespreksgids werden opgenomen in de tabellen. De metagegevens en bepaalde secundaire informatie, wanneer die aanwezig was, werden niet opgenomen in deze presentatie. Buiten het kader van dit repertorium, doken evenwel een aantal thema's op uit de gesprekken die toch significant bleken te zijn. In het laatste deel van dit rapport is in de vorm van eerste conclusies een eerste analyse terug te vinden van deze thema's. Dit zal in een latere fase op een meer diepgaande wijze worden benaderd.

Een aantal recentere projecten en initiatieven werden als relevant geïdentificeerd, bijvoorbeeld via de meest recente projectoproep van de Koning Boudewijnstichting, maar konden nog niet (uitgebreid) besproken worden tijdens een interview. Deze werden opgenomen in de projectfiches, op basis van de informatie die op het moment van verslaggeving voorhanden was. De projectfiches zullen, indien de betrokken actoren de ontbrekende

¹² In hoofdzaak de reeds eerder vermelde studie van het RAM alsook de studie van F.Hermens, M. Van Kapel, R. Van Wonderen, M. Booijink, "Preventie van Radicalisering. Praktijkvoorbeelden gericht op kwetsbare jongeren die vatbaar zijn voor radicalisering", Kennisplatform Integratie en Samenleving, Utrecht, Maart 2016, 45p.

gegevens alsnog beschikbaar stellen, nog verder aangevuld worden in de nabije toekomst.

4. Projectfiches

4.a. Projectlijst

Vlaanderen-Brussel

- [Averroes vzw](#)
- [BOUNCE Resilience Tools](#)
- [Psychologische ondersteuning in radicaliseringsdossiers](#)
- [Positieve \(religieuze\) identiteitsontwikkeling](#)
- [Tegemoetkomen aan de noodkreet van moeders](#)
- [Forumtheater radicalisering](#)
- [Hoedsaam](#)
- [Houvast](#)
- [Theologische en maatschappelijke ondersteuning aan families](#)
- [Infolijn Islam](#)
- [Intensieve ondersteuning aan moeders](#)
- [Moedergroep 'Van Moeder tot Moeder'](#)
- [Opvoedingslijn – vragen i.v.m. radicalisering](#)
- [Project R](#)
- [Radicaal anders](#)
- [SLIM voor ouders](#)
- [Team preventie radicalisering](#)
- [Dienst Preventie voor Veiligheid - Team Radicalisering](#)
- [PiM project \(Positieve identiteit en Maatschappijvorming\)](#)
- [Dienst preventie van radicalisering en deradicalisering](#)

Wallonië-Brussel

- [Ecoute Info Radicalisme](#)
- [Prévention de la radicalisation violente](#)
- [PCS Frameries – Maison de la Prévention](#)
- [Service d'Actions Sociales - Le Figuier ASBL](#)
- [Commune de Molenbeek](#)
- [Les invisibles](#)
- [Les parents concernés](#)
- [SAFER](#)
- [Wegweiser Ostbelgien](#)
- [Tal-Lafi aux familles affectées par la radicalisation dans la province de Liège](#)
- [Egregoros](#)
- [Prévention de la radicalisation violente au niveau local](#)
- [Atelier de Parentalité \(anciennement Mother's School\)](#)
- [Prévention de la radicalisation violente à travers le soutien aux parents et enfants en milieu scolaire](#)
- [Cel PreRad \(Preventie van Radicalisering\)](#)
- [Centre d'Aide et de Prise en charge des Radicalismes et des Extrémismes violents](#)

4.b. Vlaanderen-Brussel

Naam project/initiatief	/
Naam organisatie	Averroes vzw
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Groepsessies voor ouders. Activiteiten voor jongeren met hun ouders.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Ouders en jongeren, verschillende steunfiguren
Bereik en begunstigen	60-tal deelnemers voor de verschillende activiteiten: Vaders, moeders, jongeren, kinderen.
Geografisch bereik	Gent en omgeving, Zelzate, Sint-Niklaas, Antwerpen, ...
Doelstellingen (project/initiatief)	Contextuele (familiale) bewustmaking, ondersteuning en sensibilisering ter preventie (vroegdetectie en terugvalpreventie of interventie) van radicalisering bij jongeren. Dit project biedt sessies met familieleden en begeleiding van familiegroepen.
Benadering en werkmethode (met gezinnen)	<ul style="list-style-type: none"> - Een maandelijkse groepsessie met familieleden, kennissen, vrienden. - Een maandelijkse bijeenkomst waar jongeren samenkomen om hen ruimte te geven om hun emoties, ergernissen en/of frustraties te uiten, en om op die manier tot nieuwe inzichten te komen omtrent hun identiteit. - Vormingsdagen om dieper te werken op bepaalde thema's vanuit een ervaringsgericht perspectief. - Oprichting van een buddysysteem op basis van een zelfhulpconcept: het opleiden van ervaringsdeskundigen om zichzelf in te zetten als buddy/mentor ten aanzien van nieuwe gezinnen (zelfhulp en wederzijdse zelfhulp).
Soort interventie/preventie	Primaire en secundaire preventie
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname, vertrouwensband	Diverse netwerken betrekken: de doelgroep (jongeren en hun gezinnen) wordt betrokken via allerlei (weekend) activiteiten en een sportclub voor jongeren; imams en moskeeën worden ook betrokken zodat deze mee dezelfde boodschap uitdragen naar de doelgroep; er wordt ingezet op ervaringsdeskundigen en zelfhulp; groepen worden waar nodig opgesplitst in mannen en vrouwen en/of volgens taal. Activiteiten vinden ook plaats op verplaatsing (met overnachting), in de Ardennen bijvoorbeeld.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Enkel vrijwilligers
Budget	€ 10.000 (voor projectwerking 2016)
Bronnen van financiering	Projectoproep Koning Boudewijnstichting
Duur project (start en einddatum)	Eenjarig project (2016) – structurele steun van KBS voor 2017-2018
Contactperso(n)en(en)	Mohamed Ben Haddou, Coördinator
Adres & contactgegevens	Averroes vzw Zeteladres: Meibloemstraat 80 – 9000 Gent Postadres: Eikenstraat 10 – 9940 Evergem Afdeling welzijn: Kokerstraat 36 – 9000 Gent

	Tel: 0486 579 962 E-mail: map.gent@gmail.com
Website	www.moslim-adviespunt.be

Naam project/initiatief	BOUNCE Resilience Tools (BOUNCE^{young}, BOUNCE^{along} & BOUNCE^{up})
Naam organisatie	FOD Binnenlandse zaken en Arktos vzw (mede eigenaars van de BOUNCE tools)
Type organisatie	publiek-privaat partnerschap
Type actie/activiteiten	Tools en vormingspakketten/ateliers: - BOUNCE ^{young} is een training voor versterking van de weerbaarheid van jongeren tussen 12 en 18 jaar, deze tool wordt steeds gekoppeld aan de BOUNCE ^{along} tool; - BOUNCE ^{along} is een tool (training op maat) die het bewustzijn van ouders en eerstelijns werkers wil versterken; - BOUNCE ^{up} is een train-de-trainer tool bestemd voor opleiders en betrokken actoren met als doel trainingen te geven in het gebruik van de BOUNCE ^{young} en BOUNCE ^{along} tools.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Alle kinderen en jongeren tussen 12 en 18 jaar (individueel of via organisaties, scholen, gemeenschappen,...); Ouders, eerstelijns werkers en hun netwerk; Iedereen die met jongeren werkt.
Bereik en begunstigden	De begunstigden van BOUNCE ^{along} zijn de ouders en eerstelijns werkers. Verspreiding op Europees niveau van de drie BOUNCE tools. Een honderdtal terreinwerkers in Europa zijn gevormd in de BOUNCE ^{young} en BOUNCE ^{along} tools, waardoor ze de mogelijkheden krijgen de tools te implementeren binnen de eigen lokale context.
Geografisch bereik	BOUNCE trainers verspreiden de trainingen over het gehele Belgisch grondgebied, in het Frans en Nederlands. Het Europees project 'BOUNCE Resilience Training', gedragen door de FOD Binnenlandse zaken, heeft ertoe geleid dat er vormingen werden georganiseerd over de BOUNCE ^{up} training in tien Europese pilotsteden (in België, Frankrijk, Duitsland, Nederland, Zweden).
Doelstellingen (project/initiatief)	Een beschermende omgeving bieden aan iedereen. Mensen met elkaar verbinden. Het versterken van de weerstand en weerbaarheid van kinderen en jongeren. Het bewustzijn verhogen en versterken van ouders (sociale omgeving van de jongere) en eerstelijns werkers.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	De benadering bestaat erin om te werken met de sociale omgeving van jongeren, dus met hun families. De BOUNCE ^{along} tool focust vooral op verhoging en versterking van het bewustzijn van ouders, van andere volwassenen en eerstelijns werkers in hun rol met betrekking tot de sociale omgeving van jongeren. - 'Een positieve visie', - 'Versterking van de weerbaarheid', - 'Weerbaarheid in relaties en communicatie', - 'Omgaan met problemen en moeilijke situaties', - 'informatie en beïnvloeding'.

Soort interventie/preventie	Primaire preventie - gericht op een breed doelpubliek
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	BOUNCE ^{along} wordt aangeboden als aanvulling op de BOUNCE ^{young} training, steeds op maat van de betrokken groep (bijv. in een school: gerichte vormingen voor ouders en leerkrachten waarvan de jongeren deelnemen aan een BOUNCE ^{young} programma).
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	De FOD Binnenlandse zaken, drager van het Europees project, beschikt over twee voltijdse personen voor het beheer van het project. Binnen Arktos vzw worden de BOUNCE trainingen door meerdere trainers gegeven. Binnen het kader van het Europees project zijn een honderdtal terreinwerkers gevormd in de BOUNCE tools en hierdoor in de mogelijkheid gesteld voor verdere verspreiding van de tools.
Budget	Het Europees project 'BOUNCE Resilience Tools' heeft een beraamd budget van ongeveer € 800.000 voor de Europese trainingen.
Bronnen van financiering	De BOUNCE tools zijn het resultaat van een intensieve samenwerking van twee jaar tussen vzw Arktos en de FOD Binnenlandse zaken. Dit is mogelijk gemaakt dankzij financiële ondersteuning van de Europese Unie. Bovendien worden, naast het Europese project, BOUNCE trainingen aangeboden door vzw Arktos en gefinancierd door eigen middelen en via opdrachtgevers en aankopers van de trainingsprogramma's.
Duur project (start en einddatum)	1) Initiële ontwikkeling van de tools : 2013-2015 2) Brede implementatie en uitbreiding naar andere EU-Lidstaten: 2015 – maart 2018
Contactperso(o)n(en)	BOUNCE Support Office Team : bounce-support@ibz.fgov.be – 02/557.33.88
Adres & contactgegevens	FOD Binnenlandse zaken BOUNCE Support Office Team : bounce-support@ibz.fgov.be Tél. : +32 2 557 33 88 Arktos vzw – Coördinatiedienst Valkerijgang 26 3000 Leuven Tel. : 016 29 57 74 egovaerts@arktos.be
Website	www.bounce-resilience-tools.eu www.arktos.be
Publicaties of andere beschikbare materialen	De Bounce tools zijn vrij beschikbaar, digitaal en als booklet via www.bounce-resilience-tools.eu/nl

Naam project/initiatief	Psychologische ondersteuning in radicaliseringsdossiers
Naam organisatie	CAW Antwerpen

Type organisatie	Voorziening algemeen welzijn
Type actie/activiteiten	Individuele psychologische begeleiding en ondersteuning van ouders en andere gezinsleden
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Ouders en andere gezinsleden in dossiers rond radicalisering
Bereik en begunstigden	/
Geografisch bereik	Stad Antwerpen
Doelstellingen (project/initiatief)	Ouders van wie de kinderen vertrokken en/of gesneuveld zijn, worden ondersteund in de verwerking van dit trauma. De begeleidingen omvatten de psychologische ondersteuning van cliënten (ouders van, broers en zussen van) in dossiers rond radicalisering, het bieden van een veilige omgeving en de opbouw van een vertrouwensband. Waar nodig, wordt de cliënt toegeleid naar reguliere hulpverlening waar men aan maatschappelijk werk doet (rechten verkennen en uitputten, ondersteuning zoeken op langere termijn, basisdiensten voor basisbehoeften zoeken, ...).
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Individuele psychologische begeleiding
Soort interventie/preventie	Tertiaire preventie (gericht op familieleden van geradicaliseerde jongeren)
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname, vertrouwensband	Aanmelding via Stad – team (de-)radicalisering – vrijwillige hulpverlening. Er wordt geprobeerd een veilige omgeving te bieden en een vertrouwensband op te bouwen. Intussen is er geen specifiek project meer voor psychologische begeleiding in radicaliseringsdossiers bij CAW Antwerpen – de acute noodzaak is afgenomen waardoor er nu enkel nog wordt toegeleid naar het reguliere aanbod van CAW.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	/
Budget	€ 26.125
Bronnen van financiering	Stad Antwerpen
Duur project (start en einddatum)	2014-2016 (sinds eind 2016 wordt deze psychologische begeleiding enkel nog aangeboden in het kader van het reguliere aanbod van CAW Antwerpen)
Contactperso(o)n(en)	/
Adres & contactgegevens	/
Website	http://www.cawantwerpen.be
Sociale media	/

Naam project/initiatief	Positieve (religieuze) identiteitsontwikkeling
Naam organisatie	CIET (Centrum voor Islamitische Educatie de Toekomst)
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Workshops rond religieuze identiteitsontwikkeling, voor jongeren en ouders

Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Jongeren en hun begeleiders, hulpverleners en andere professionals; Ouders (op vraag)
Bereik en begunstigden	3-tal bijeenkomsten, 10-tal families
Geografisch bereik	Gent, Antwerpen, ...
Doelstellingen (project/initiatief)	Een evenwichtige identiteitsontwikkeling ondersteunen bij moslimjongeren, mede door te werken met ouders. Ouders een bewustmakingsvorming aanbieden die hen helpt de identiteitsontwikkeling van hun kind te begrijpen en te begeleiden en die hen versterkt in hun ouderrol.
Benadering en werkmethode (met gezinnen?)	Laagdrempelig werken met ouders in groep, voornamelijk vertrekkend vanuit concrete voorbeelden en casussen, rond het verkennen van de eigen idealen en verwachtingen, verschillende referentiekaders, opvoedingsstijlen, betrokkenheid...
Soort interventie/preventie	Primaire preventie bij jongeren en hun ouders
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	CIET beschikt over een belangrijk netwerk in de moslimgemeenschap. Via deze weg bereiken ze veel jongeren en gezinnen. Hun aanbod wordt ook aangeraden door derden.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	twee halftijdse medewerkers
Budget	€ 65.000
Bronnen van financiering	Vlaamse overheid
Duur project (start en einddatum)	Van januari 2016 t.e.m. februari 2017
Contactperso(n)en	Hilmi Lazhar, Coördinator
Adres & contactgegevens	Pannestraat 1, 9000 Gent Tel: 0496 46 39 58 E-mail: info@ciet.be
Website	www.ciet.be
Sociale media	www.facebook.com/CIET-741744109275373

Naam project/initiatief	Tegemoetkomen aan de noodkreet van moeders
Naam organisatie	Dar al Amal (vrouwenhuis), deelwerking van Foyer
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Multimedia ateliers, praatgroepen en vormingsdagen voor moeders, opvoedingsatelier voor moeders – Foyer heeft ook een atelier over radicalisering voor jongeren (en hun ouders)
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Moeders uit Molenbeek en aansluitende gemeentes
Bereik en begunstigden	200-tal vrouwen is aangesloten bij vrouwenhuis Dar al Amal, een vaste kern van een 10 à 15-tal vrouwen per schooljaar neemt deel aan de praatgroepen rond radicalisering
Geografisch bereik	Molenbeek (en andere gemeenten)
Doelstellingen (project/initiatief)	De algemene doelstelling van Dar al Amal is emancipatie bewerkstelligen, isolement tegengaan en solidariteit ontwikkelen. In dit kader bieden zij verschillende activiteiten en ateliers aan waaronder opvoedingsateliers voor moeders. Het doel van de praatgroepen rond radicalisering is bewustmaking

	van de problematiek van radicalisering (het kan iedereen overkomen), moeders niet alleen laten met hun (opvoedings)problemen, samen oplossingen zoeken en vinden, en gericht doorverwijzen naar hulp. De onderliggende filosofie is gebaseerd op de sterkte van de groep: zelfvertrouwen ontwikkelen door uitwisseling in groep.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	De ateliers, praatgroepen en andere workshops vinden plaats onder professionele begeleiding (bijv. door een interculturele bemiddelaar, animatrices...)
Soort interventie/preventie	Algemene (primaire) preventie, mogelijk ook secundaire preventie (eventueel indirect via het netwerk van de deelnemende moeders)
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	Vertrouwen heeft zich geïnstalleerd in de praatgroepen over de voorbije jaren, waardoor het thema radicalisering en andere uitdagingen waarmee moeders geconfronteerd worden, spontaan ter sprake komen in deze praatgroepen. De deelnemende vrouwen dragen ook de boodschap verder uit naar vrouwen/moeders uit hun netwerk die niet aanwezig zijn op de bijeenkomsten.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Voornamelijk vrijwilligers + eigen inbreng van medewerkers
Budget	€ 12.500
Bronnen van financiering	Eigen middelen + Projectoproep Koning Boudewijnstichting (2017)
Duur project (start en einddatum)	2017-2018
Contactperso(ou)wen(en)	Loredana Marchi (Foyer) – Nora El Felali (Dar al Amal)
Adres en contactgegevens	Dar al Amal, Ribaucourtstraat 51 1080 Molenbeek Tel: 02 411 84 44 E-mail: foyer@foyer.be ; loredana.marchi@foyer.be
Website	www.foyer.be
Sociale media	

Naam project/initiatief	Forumtheater radicalisering
Naam organisatie	De Vaartkapoen & Vormingplus Citizenne
Type organisatie	Vzw / Samenwerking
Type actie/activiteiten	Tournee van forumtheater radicalisering
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Breed publiek, waaronder ook gezinnen van kwetsbare, radicaliserende en/of geradicaliseerde jongeren. Forumtheatervoorstellingen worden ook opgevoerd voor gedetineerden in gevangenissen
Bereik en begunstigden	Tot nu toe een 10-tal voorstellingen met telkens tussen de 30 à 100 personen, 500-tal personen in totaal. Er volgen nog meer voorstellingen en ook bezoeken in gevangenissen.
Geografisch bereik	Nationaal (de scènes worden in het Frans gespeeld, vertaling naar het Nederlands) – voorstellingen in Vlaanderen, Brussel, Wallonië en buitenland

Doelstellingen (project/initiatief)	Door middel van forumtheatervoorstellingen in dialoog gaan met een breed doelpubliek (waaronder bijvoorbeeld ouders van jongeren die naar Syrië vertrokken), om op laagdrempelige wijze het thema radicalisering bespreekbaar te maken
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Het forumtheater is een participatieve, laagdrempelige methodiek om complexe en gevoelige onderwerpen bespreekbaar te maken. Elke voorstelling vertrekt van een aantal korte scènes, gebaseerd op de eigen ervaringen van de acteurs. De scènes worden zo ontwikkeld dat ze op een juiste, herkenbare manier de thematiek belichten. Op die manier vormen ze een rijke voedingsbodem voor een interessante dialoog met het publiek. Al dialogerend wordt er gezocht naar een oplossing voor situaties waarin er sprake is van onderdrukking, achterstelling, discriminatie en armoede. Het forumtheater biedt ruimte om hier open over te spreken. Aanwezige ouders worden ook geïnformeerd over waar ze met hun vragen terecht kunnen en/of advies en ondersteuning kunnen krijgen; er wordt waar mogelijk gevraagd aan professionele diensten om aanwezig te zijn en een eerste aanspreekpunt te zijn voor mensen die nood hebben aan hulp.
Soort interventie/preventie	Primaire preventie: voornamelijk gericht op breed doelpubliek
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	Het forumtheater is een co-creatie tussen Vormingplus Citizenne en De Vaartkapoen. De Vaartkapoen is gelegen in oud Molenbeek. Via de verschillende activiteiten (alfabetiseringslessen, debatten, uitstappen, ...) komt de organisatie in nauw contact met de buurtbewoners en kennen ze hun noden en behoeftes. Zo is het forumtheater radicalisering vanuit de vraag van de buurtbewoners ontstaan. De vrijwilligers van de Vaartkapoen zijn sleutelfiguren en vertrouwenspersonen uit de wijk. Ze hebben een heel goede band met gezinnen uit de wijk en kennen persoonlijk ouders wiens kind naar Syrië vertrok.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Voornamelijk vrijwilligers (alle spelers), medewerkers van de Vaartkapoen en Citizenne, regisseur
Budget	€ 8.000
Bronnen van financiering	Eigen middelen, projectfinanciering Koning Boudewijnstichting (2017)
Duur project (start en einddatum)	2017-2018 De voorstellingen radicalisering lopen nog tot juni 2018. Vanaf oktober 2018 start de vaartkapoen met ateliers 'ouder-kind relatie' i.s.m. Saliha Ben Ali (SAVE Belgium – zie aparte fiche)
Contactperso(n)en	Lea David
Adres en contactgegevens	De Vaartkapoen Schoolstraat 76 1080 Molenbeek Tel: 02/413 04 10 E-mail: lea.david@vgc.be
Website	www.vaartkapoen.be
Publicaties of andere beschikbare materialen	Videovoorstelling Forumtheater Radicalisering: https://vimeo.com/191790262

Naam project/initiatief	Hoedsaam
Naam organisatie	De Touter vzw
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Ouder- en familiebijeenkomsten voor families geraakt door radicalisering
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Ouders geraakt door radicalisering, ook andere familieleden; ouders mogen bijv. ook iemand uit hun steunnetwerk meebrengen naar de groepssessies
Bereik en begunstigden	2016-2017: 20 à 25 ouders, meer moeders, maar toch een 10-tal vaders. Gelijkaardige verwachtingen voor 2017- 2018
Geografisch bereik	Vooraf vanuit het Antwerpse, maar geen geografische afbakening van deelnemers. Open aanbod, betrokken ouders mogen zichzelf aanmelden
Doelstellingen (project/initiatief)	<p>Project Hoedsaam wil ouders versterken waardoor onmacht en/of bezorgdheden aangaande radicalisering afnemen. Het team laat hen ontdekken en ervaren wat in hun mogelijkheid ligt om hiertoe bij te dragen. Zowel binnen hun context als daarbuiten. Doelstellingen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ouders zijn beter in staat hun ouderlijk gezag gepast uit te oefenen. - Partners kunnen als ouderpaar beter samenwerken rond de opvoeding. - Hun vaardigheden en competenties om het eigen netwerk in te schakelen in de opvoeding zijn vergroot. - Ouders kunnen waakzaam toezicht uitoefenen en (generatie-) conflicten op een geweldloze en constructieve manier oplossen. - Ouders kunnen de methodieken van 'Geweldloos Verzet' in concrete situaties toepassen. - Ouders hebben van elkaar geleerd en voelen zich gesteund door de groepsaanpak.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	<p>De projectbegeleiders hebben allen een vorming en training genoten in het werken met de methodieken en handvatten die aangereikt worden door Nieuwe Autoriteit en Geweldloos Verzet (NA/NVR)¹³. De inhoud van de sessies is op voorhand bepaald in een draaiboek volgens de thema's van NA en NVR, aangevuld met theoretische kaders vanuit Positieve Heroriëntering, Oplossingsgericht Werken, reatieve therapie en andere.</p> <p>Een belangrijk uitgangspunt tijdens de sessies was dat de ouders/familie, ondanks het bepalende karakter van deze methodiek, ook wel de mogelijkheid hadden om te allen tijde hun inbreng te kunnen doen. Dit is ook effectief gebeurd. Deze methodiek nodigde de ouders uit om vooral uit eigen ervaringen (positief of negatief) te praten en deze te delen met</p>

¹³ Het concept van Nieuwe Autoriteit werd ontwikkeld door professor Haim Omer. Het is een bewezen effectieve methodiek om ouders te versterken in hun ouderrol. Nieuwe autoriteit wordt omschreven als een basishouding, waarbij men op zoek gaat naar verbinding tussen de opvoedingsverantwoordelijke en het kind, tussen sturing en steun, in een sfeer van wederzijds respect. Geweldloos verzet wordt ingezet wanneer alle andere middelen om in dialoog te gaan, zijn uitgeput. De opvoedingsverantwoordelijke verzet zich op een geweldloze manier tegen het (negatieve) gedrag. Men probeert de kans op escalatie te verkleinen. Zie bijvoorbeeld : <https://www.expoo.be/nieuwe-autoriteit>

	<p>elkaar.</p> <p>Ouders namen niet enkel passief deel, ze kregen huiswerkopdrachten mee naar huis. Voor elke start van een volgende sessie werd er in cirkel met een 'opener' gewerkt en telkens teruggeblikt op de huiswerkopdracht. Ouders werden bevraagd over hun bevindingen van de voorgaande sessie; er was altijd ruimte en tijd om persoonlijke verhalen te brengen en ervaringen te delen met andere ouders. Ook werd er veel aandacht besteed aan de actualiteit van de dag rond het thema 'radicalisering'. Vervolgens werd er geleidelijk aan overgegaan naar een volgend thema.</p> <p>Bij de afsluitronde op het einde van elke sessie werd het huiswerk of de opdracht toegelicht. Sommige ouders bleven na voor een persoonlijke vraag. Ook dit werd als zeer positief bevonden door de ouders. Waar nodig werden de vragen door de projectbegeleiders opgenomen tegen een volgende sessie.</p> <p>Mits goedkeuring van de groep moeders werd vanaf de eerste sessie met zowel een mannelijke als een vrouwelijke groepsbegeleider gewerkt. Voor de moeders heeft dit een extra dimensie toegevoegd.</p>
<p>Soort interventie/preventie</p>	<p>Curatief en preventief: versterken van ouders en preventief optreden naar andere kinderen toe.</p>
<p>Benadering van gezinnen: identificatie, contactname, vertrouwensband</p>	<p>Een brochure gericht naar ouders die geraakt zijn door het thema radicalisering bij één of meerdere kinderen in het gezin werd opgesteld. Deze is ruim verspreid geweest naar CLB's, Kind en Gezin, CGG, Sociale dienst van de JRB en OCJ Antwerpen, Opvoedingslijn.be, CAW Antwerpen en het meldpunt onderwijs.</p> <p>Hierna speelde het team een actieve rol in de rekrutering en toeleiding van deze ouders. Vragen of bedenkingen van ouders bij de werkwijze werden in verschillende gesprekken in verschillende settings (telefonische contacten, huisbezoeken en individuele gesprekken op de dienst) opgevangen.</p> <p>Verplaatsingen naar de bijeenkomsten werden gefaciliteerd. Voor de mensen bij wie de nood hieraan bestond, was er de mogelijkheid dat de begeleider eens samen de weg met het openbaar vervoer aflegde, of werd gekeken welke moeders samen het traject konden afleggen.</p> <p>De sessies gingen door in de eigen gevoelstaal (Berbers, Arabisch, Nederlands).</p> <p>De deelnemende ouders/families hebben mee de verantwoordelijkheid gedragen om de sessies tot een goed einde te brengen. Ook wanneer bepaalde ouders verhinderd waren om deel te nemen aan een volgende sessie, koos de groep ervoor om deze te verzetten en zich flexibel op te stellen. De deelnemende ouders vonden het gezamenlijk traject van groot belang.</p>

Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	5 uur per week over een heel werkjaar
Budget	€ 10.000 / jaar
Bronnen van financiering	Eigen middelen, projectoproep Koning Boudewijnstichting
Duur project (start en einddatum)	2016 - 2017 & 2017 - 2018 (2de jaar)
Contactperso(o)n(en)	Naima Annouri en Jamal El Boujddaini
Adres & contactgegevens	Vzw De Touter Auwersstraat 48 2600 Berchem (Antwerpen) Tel: 03/2878020 E-mail: naima.annouri@detouter.be E-mail: jamal.elboujddaini@detouter.be
Website	www.detouter.be

Naam project/initiatief	Houvast
Naam organisatie	De Touter vzw
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Heel intensieve duo-begeleiding (door ouderbegeleider en jongerenbegeleider), kortdurend (6 maanden) van jongere en zijn of haar context, waaronder het gezin
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Geradicaliseerde jongeren (tot 21 jaar) en hun context
Bereik en begunstigden	Doelstelling: 8 casussen op jaarbasis. Op basis van trajecten met duurtijd 6 maanden (= 4 casussen per half jaar). De duurtijd is in praktijk soms langer.
Geografisch bereik	Stad Antwerpen
Doelstellingen (project/initiatief)	Heel intensieve begeleiding aanbieden voor geradicaliseerde jongeren en hun context, waaronder het gezin
Benadering en werkmethode (met gezinnen)	Duo-begeleiding door jongerenbegeleider en ouderbegeleider. Steeds vrijwillig, nooit verplicht traject. Selectieve toeleiding via partnertafels van de stad, zorgwekkende situaties, (potentiële 'vertrekkers' bijvoorbeeld). Methodiek gebaseerd op Nieuwe Autoriteit ¹⁴ , ook plaats voor het religieuze aspect, dit een plek geven in de begeleiding, met als doel perspectieven te leren verruimen en wetenschappelijk-kritische reflectie te stimuleren.
Soort interventie/preventie	Secundaire en tertiaire preventie (intensieve begeleiding bij radicalisering)
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname, vertrouwensband	Toeleiding gebeurt via partnertafels van de stad. Begeleiding gebeurt steeds op vrijwillige basis. Er loopt eerst een voortraject waarin toenadering wordt gezocht tot jongere en ouders. Vaak worden begeleiders aanvankelijk gezien als verlengde van de stad, intakegesprek(ken) vanuit positie als hulpverlener trachten hierin duidelijkheid en vertrouwen te scheppen (in aanwezigheid van casemanager van Stad). De rol van hulpverlening wordt benadrukt en verduidelijkt. De focus wordt hierbij niet gelegd op radicalisering maar op andere problematieken en de betekenisgeving van religie. Het profiel

¹⁴ Zie voor een uitleg pg. 19

	van de begeleiders is gebaseerd op een matching approach om positieve identificatie te vergemakkelijken.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	+/- 2 VTE's (duo begeleiders + coach)
Budget	€ 119.000
Bronnen van financiering	Stad Antwerpen
Duur project (start en einddatum)	Startdatum: 1/1/2014
Contactperso(o)n(en)	Ahmed Hadri
Adres & contactgegevens	Vzw De Touter (Terra – Contextbegeleiding) Auwersstraat 48 2600 Berchem Tel: 03 287 80 20 Ahmed.hadri@detouter.be
Website	www.detouter.be

Naam project/initiatief	Theologische en maatschappelijke ondersteuning aan families
Naam organisatie	IDARA (Islamic Development And Research Academy)
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Individuele gesprekken en praatgroepen met jongeren, familiale begeleiding
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Jongeren en volwassenen (14j – 40j), radicaliserende of geradicaliseerde jongeren en hun familieleden of kennissen
Bereik en begunstigen	Tiental gezinnen
Geografisch bereik	Heel Vlaanderen en Brussel
Doelstellingen (project/initiatief)	Radicalisering bespreekbaar maken, de taboe doorbreken binnen families; de weerbaarheid van jongeren en hun families versterken, voornamelijk door gesprekken met hen te voeren (individueel en in groep). IDARA biedt daarnaast ondersteuning onder de vorm van advies en tracht ook te fungeren als algemeen aanspreekpunt voor moeilijke vragen (bijv. signalen detecteren en hoe deze concreet aan te pakken), zowel voor jongeren, gezinnen, als organisaties.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Eerst vinden er individuele gesprekken plaats, op basis van een persoonlijke aanpak op maat van de geradicaliseerde, later volgen ook gesprekken in groep met de families. Er wordt een brede benadering gehanteerd, d.w.z. geen focus op radicalisering, om de onderliggende ideologie van geweld en haat te ontcrachten.
Soort interventie/preventie	Voornamelijk tertiaire preventie (gericht op gevallen van radicalisering, terugkeerders, ex-gedetineerden). Primaire preventie in mindere mate.
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	Jongeren en gezinnen kunnen zich zelf aanmelden; er wordt ook gewerkt met een netwerk van imams en andere partners; er wordt ingegaan op vraag vanuit moskeeën; ook via scholen of middenveldorganisaties zoals Deradiant (Centrum voor deradicalisering in Antwerpen), waarmee een partnerschap

	bestaat.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Enkel vrijwilligers
Budget	+/- € 15.000 (waarvan € 7.500 projectfinanciering).
Bronnen van financiering	Eigen middelen en projectoproep Koning Boudewijnstichting (2017)
Duur project (start en einddatum)	September 2017 – November 2018
Contactperso(n)en	Brahim Laytouss
Adres en contactgegevens	IDARA – Islamic Development And Research Academy Broekstraat 11 9030 Mariakerke E-mail: brahim_laytouss@hotmail.com Tel: 0484 76 89 00
Website	www.idara.eu www.deradiant.be
Sociale media	Facebookpagina: www.facebook.com/IDARA.eu/

Naam project/initiatief	Infolijn Islam
Naam organisatie	Executief van de Moslims van België (EMB)
Type organisatie	Religieuze organisatie
Type actie/activiteiten	Infolijn als aanspreekpunt voor eenieder die met vragen zit in verband met theologische vraagstukken rond de Islam.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Jongeren zoekende naar hun islamitische identiteitsontwikkeling; ouders, kennissen, vrienden van (mogelijk) radicaliserende jongeren; hulpverleners
Bereik en begunstigen	Sinds de opstart: 540-tal contacten (oproepen, mails, chatberichten, facebookberichten en andere)
Geografisch bereik	Heel Vlaanderen en Brussel
Doelstellingen (project/initiatief)	Jongeren en ouders ondersteunen in hun zoektocht om zo te vermijden dat ze in handen vallen van extremistische groeperingen; Ouders, kennissen, vrienden van radicaliserende jongeren stimuleren om in gesprek te gaan met de jongere; Hulpverleners (met of zonder moslimachtergrond) ondersteuning bieden rond het theologische aspect van islamitische radicaliseringsprocessen zodat zij dit kunnen toepassen binnen hun werkdomein.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	De infolijn biedt in eerste instantie vraagverheldering, informatie en ondersteuning om hierna gericht te kunnen doorverwijzen naar de geschikte hulpverlening.
Soort interventie/preventie	Voornamelijk primaire preventie door informatieverstrekking aan zoekende jongeren en hun omgeving. Bij noodzaak aan secundaire of tertiaire preventie wordt er doorverwezen naar de geschikte hulpverlening.
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	Communicatie over het bestaan van de infolijn via de beleidsdiensten van de Vlaamse overheid, CAW's en andere sociale actoren en vzw's, islamleerkrachten, website van de infolijn, website van het EMB, website van het Centrum

	Islamonderwijs Vlaanderen, flyers e.a.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Sinds de opstart: deeltijdse medewerkster en vrijwilligers (theologen, islamconsulenten, imams, raad der theologen, e.a.)
Budget	€ 60.000 voor de lancering, werkingskosten en personeelskosten
Bronnen van financiering	Opstart via Vlaams Agentschap Binnenlands bestuur; Sinds maart 2017 opgenomen in het takenbundel van de EMB-diensten
Duur project (start en einddatum)	Opstart op 11 maart 2016
Contactperso(n)en(en)	Voorzitter van het EMB (Mr Echallaoui) Vice-voorzitter van het EMB (Mr Achaibi)
Adres & contactgegevens	Infolijn Islam Lakensestraat 166 1000 Brussel Tel: 0800/200.98 (elke werkdag tussen 9u30 en 12u) E-mail: infolijn.islam@embnet.be
Website	www.infolijnislam.be
Sociale media	Facebook

Naam project/initiatief	Intensieve ondersteuning aan moeders
Naam organisatie	Jihad van de Moeders
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Intensieve ondersteuning aan moeders door praatgroep en andere workshops
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Moeders (van geradicaliseerde jongeren); Indirect wordt het sensibiliseren van een breed publiek ook beoogd.
Bereik en begunstigden	15 moeders
Geografisch bereik	Voornamelijk provincie Antwerpen (aanbod gericht op heel België).
Doelstellingen (project/initiatief)	Intensieve ondersteuning aan moeders van jongeren die naar Syrië vertrokken zijn, om ze terug een waardig persoonlijk, familiaal en sociaal leven te bieden via gesprekken en workshops. Moeders helpen versterken in hun ouderrol t.a.v. de broers en zussen. Sensibilisering van de bredere samenleving (o.a. via getuigenissen in scholen) is een bijkomende doelstelling van het project.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	De initiatiefnemers van dit project zijn zelf familieleden van geradicaliseerde jongeren. Ze richtten reeds een praatgroep op voor moeders van jongeren die vertrokken zijn naar Syrië en geven deze families een platform om in een veilige omgeving en onder professionele begeleiding hun gevoelens te uiten en met lotgenoten te praten over wat hen is overkomen. Het project heeft als doel deze gezinnen terug een waardig, actief en sociaal leven te bieden via verschillende methoden binnen het kader van verschillende workshops (bijv. praatgroep, kookworkshop, beeldende kunst, workshop schrijven). Via de

	activiteiten kunnen ze rechtstreeks (met de andere deelnemers) maar ook onrechtstreeks (op basis van een schrijfworkshop wordt de publicatie van een anonieme verhalenbundel beoogd) sociale interactie aangaan met hun omgeving en met de bredere maatschappij.
Soort interventie/preventie	Tertiaire preventie: ondersteuning van moeders van jongeren die naar Syrië vertrokken zijn
Benadering van gezinnen: Identificatie, contactname en vertrouwensband	Het initiatief is gebaseerd op een bestaande (informele) lotgenotengroep. Het project werd samen met de deelnemende moeders uitgewerkt en vertrekt dus vanuit een rechtstreekse vraag van deze vrouwen.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Vrijwilligers
Budget	€ 10.000
Bronnen van financiering	Projectfinanciering: KBS oproep (2017)
Duur project (start en einddatum)	2017-2018
Contactperso(o)n(en)	Nabila Mazouz en Fatima Ezzarhouni, oprichtsters
Adres en contactgegevens	Jihad van de moeders vzw 116 Wittestraat 2020 Antwerpen Tel: 0485/ 72 74 77 E-mail: fatima_ezzarhouni@hotmail.com of nabilaappf@gmail.com
Website	www.jihadvandemoeders.com
Sociale media	

Naam project/initiatief	Moedergroep 'Van Moeder tot Moeder'
Naam organisatie	CAW Halle-Vilvoorde
Type organisatie	Voorziening algemeen welzijnswerk
Type actie/activiteiten	Moedergroep ter ondersteuning van moeders van 'vertrekkers'
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Direct: ouders (moeders) van 'vertrekkers'; indirect: andere gezinsleden
Bereik en begunstigen	Min of meer vast groepje van 3 à 5 moeders die naar de maandelijkse bijeenkomsten kwamen.
Geografisch bereik	Vilvoorde en omgeving
Doelstellingen (project/initiatief)	1) Ouders van vertrekkers de nodige ondersteuning bieden: in de eerste plaats moeders een plaats geven waar ze met hun verdriet, ongerustheid en vragen terecht kunnen en waar ze steun kunnen vinden bij elkaar en bij de begeleidsters van de groep. Niet alleen om zelf om te gaan met hun verlies, maar zeker ook om hen te versterken in hun rol als ouder naar hun andere kinderen en hen voor te bereiden op een eventuele terugkeer van hun vertrokken zoon of dochter. 2) Indirect ook de andere gezinsleden versterken. Door de moeders te ondersteunen en te versterken, ervoor zorgen dat de algemene stress in het gezin daalt. Broers en zussen van jongeren die radicaliseren, voelen ook een enorme impact op hun eigen leven, dus naar hen toe een preventieve rol spelen.

	3) Doorverwijzen: ervoor zorgen dat mensen bij de meest gepaste hulp terechtkomen.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Er wordt participatief vormgegeven aan de bijeenkomsten, thema's worden afgestemd op de behoeften van de deelnemende vrouwen.
Soort interventie/preventie	Tertiaire preventie: moeders van vertrekkers ondersteunen en versterken (en preventie naar andere kinderen toe). Aanvankelijk ook wens om aan secundaire preventie te doen t.a.v. moeders van radicaliserende jongeren, maar die doelgroep werd niet bereikt.
Benadering van gezinnen: Identificatie, contactname en vertrouwensband	Oorspronkelijk werd er vanuit de Stad een oudergroep gehouden, CAW Halle-Vilvoorde heeft dit aanbod overgenomen (enkel voor moeders). Er werd flexibel omgegaan met taal om te vermijden dat taal een barrière zou vormen (combinatie van Nederlands, Frans, Arabisch, Berbers). Ook werd flexibel omgegaan met de uren van de bijeenkomsten om het moeders zo gemakkelijk mogelijk te maken. Er werd met een ervaren (externe) psycholoog en met een vrijwilligster gewerkt die een grote kennis hebben van en voeling hebben met de doelgroep.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	2 begeleiders, waarvan 1 vrijwilliger
Budget	€ 3.850
Bronnen van financiering	Projectoproep Koning Boudewijnstichting 2016
Duur project (start en einddatum)	Maart 2016 - februari 2017 (aanbod niet meer actief)
Contactperso(o)n(en)	Sofie Vermeulen, Teamcoördinator JAC Vilvoorde-Tervuren Inloopcentrum Vilvoorde – CAW Halle Vilvoorde
Adres en contactgegevens	CAW Halle Vilvoorde Jean-Baptiste Nowélei 33 1800 Vilvoorde Tel: 02 613 17 00 E-mail: sofie.vermeulen@cawhallevilvoorde.be
Website	www.cawhallevilvoorde.be
Sociale media	/

Naam project/initiatief	Opvoedingslijn - vragen i.v.m. radicalisering
Naam organisatie	Vzw de Keerkring
Type organisatie	Voorziening opvoedingsondersteuning
Type actie/activiteiten	Hulplijn/ telefonische ondersteuning i.v.m. radicalisering; Andere vormen van opvoedingsondersteuning (oudergroepen) en spreekuur (gratis gesprekken voor ouders uit groot Waasland).

Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Ouders en opvoeders; dichte omgeving (ook grootouders, partner, familie, vrienden); hulpverleners
Bereik en begunstigden	52 vragen in 2016; 32 in 2017 (t.e.m. augustus) Elk gesprek wordt als eerste gesprek opgevat (anonimiteit), en als eenmalig beschouwd, soms wel opvolging wanneer meerdere mails in mailuitwisseling
Geografisch bereik	Heel Vlaanderen voor telefoonlijn & mail Waasland voor oudergroepen en spreekuur voor ouders
Doelstellingen (project/initiatief)	Algemene visie en missie: van onderuit (bottom-up) ondersteuning bieden aan ouders en opvoeders, krachtgericht werken (empowerment), dit betekent samen met de beller (of mailer) de situatie goed beluisteren en bevragen (bv. welke signalen merkt de omgeving op, waar ligt de bezorgdheid?) Eerste aanspreekpunt zijn voor opvoeders i.v.m. radicalisering, laagdrempelig, een luisterend oor bieden zonder te oordelen. Eerste klankbord vormen en opvoeders ondersteunen in hun vragen en noden. Daarnaast ook ouders sensibiliseren (bijv. door infoavonden over signalen van radicalisering te organiseren.)
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Er wordt vertrokken vanuit de preventieve rol van algemene opvoedingsondersteuning. Elke ouder heeft vragen. Er wordt gewerkt met de behoefte van de ouder en het belang van het kind volgens tempo van de ouder, over alle werkvormen heen. Erkenning geven, meerzijdige partijdigheid; anonimiteit (niet altijd belangrijk voor ouders). Zowel per mail als per telefoon trachten de vrijwilligers en medewerkers altijd te achterhalen 'Wat is de vraag achter de vraag?'. Alle mails komen centraal toe, worden geanonimiseerd en verspreid naar medewerkers/vrijwilligers; die beantwoorden mail; worden dan centraal verstuurd na een extra check en eventuele aanvulling/wijziging.
Soort interventie/preventie	Voornamelijk primaire en secundaire preventie
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname, vertrouwensband	Opvoeders of ouders nemen zelf contact op met de opvoedingslijn. Algemene kaartjes om opvoedingslijn bekend te maken worden verspreid naar breed doelpubliek via verschillende kanalen. Infomomenten worden gehouden in samenwerking met organisaties, ook buiten 'reguliere' hulpverleningsinstanties, om ouders laagdrempelig vertrouwd te maken met de opvoedingslijn. Er wordt getracht het signaal te geven aan ouders "niemand is perfect", durf erover te praten, bij ons kan je terecht. Adviezen worden niet van bovenuit gegeven, als 'expert' advies, maar zich naast de ouder plaatsen. Woordkeuze is hierbij belangrijk, zeker per mail wordt hier extra aandacht aan besteed.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	VTE: 1 (op projectgelden); ook vrijwilligers, niet specifiek voor vragen i.v.m. met radicalisering maar voor alle opvoedingsvragen
Budget	€ 80.000 (2017)
Bronnen van financiering	Jongerenwelzijn
Duur project (start en einddatum)	Oorspronkelijk eenjarig project - nu tweede jaar (verlenging)

Contactperso(n)en	Ilse De Block, verantwoordelijke opvoedingslijn	
Adres & contactgegevens	Voor professionals: vzw de Keerkring, Plezantstraat 165 / bus 1 9100 Sint-Niklaas Tel. 03 755 00 71 E-mail: info@keerkring.be	Voor ouders/opvoeders: Tel: 078 15 00 10 E-mail: opvoedingslijn@groeimee.be
Website	www.opvoedingslijn.be	
Sociale media	Facebook en twitter (algemene accounts, niet voor hulpverlening, vragen worden wel beantwoord - privé, maar wordt niet aangemoedigd)	

Naam project/initiatief	Project R
Naam organisatie	Cocon-Vilvoorde vzw
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Ontwikkeling van een lokaal samenwerkingsmodel; begeleiding van gezinnen en jongeren
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Jongeren en gezinnen/context of netwerk van jongeren; andere hulpverleners, overheden, ...
Bereik en begunstigden	Gezinnen: 8-tal gezinnen in totaal
Geografisch bereik	- Gezinswerking: oorspronkelijk enkel Vilvoorde; in 2017 werd het werkingsgebied uitgebreid tot regio (Brussel-)Halle-Vilvoorde. - Supervisie/consulting: professionals uit werkveld Vlaams Brabant/Brussel
Doelstellingen (project/initiatief)	1) MESO-niveau (middenveld): uitbouw van een synergetische interdisciplinaire werking tussen professionele partners in het Vilvoordse aangaande een afgestemde en dynamische aanpak rond radicalisering. Kennisopbouw rond de thema's radicalisering, risicjongeren en –gezinnen en delen van expertise met andere hulpverleningsactoren en lokale overheden. 2) MICRO-niveau (gezinswerking/duo-begeleiding en werking met jongeren): begeleiden van jongeren en gezinnen met problemen op school of in hun gezinssituatie zodat ze hun plaats terug vinden in de samenleving. Gezinsbegeleiding: opvoedingsondersteuning, opvoedingsvaardigheden ontwikkelen; steunnetwerk creëren; relaties ondersteunen binnen het gezin.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Gezinsbegeleiding: pedagogisch en therapeutisch maatwerk met ouders; opvoedingsproblemen, draagkracht, netwerk, werken aan relaties binnen gezin (nabijheid en afstand, omgaan met vrijheden bijvoorbeeld), meer positiviteit, banden verstevigen. Er wordt oplossingsgericht gewerkt, vanuit eigen referenties, waarden en normen van ouders. Ook voedingsbodems voor radicalisering ontcrachten, door ondersteuning van identiteitsvorming; werken aan toekomstperspectieven; op ouderniveau ook werken aan partnerrelatie bijvoorbeeld. Mobiele en vindplaatsgerichte interventie: altijd aan huis bij

	gezinnen en mobiel, bijv. in moskeeën en allerlei (andere) plekken waar jongeren komen.
Soort interventie/preventie	Preventief en intensief werk met gezinnen
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname, vertrouwensband	<p>Het gezin wordt geplaatst in een groter lokaal geheel/netwerk. De hulp aan de jongere spitst zich ook toe op context/netwerk, vanuit de brede visie rond Waakzame Zorg. Elke jongere is 'Van Ons'. De veerkracht en versterking wordt gelaagd aangepakt: zowel op microniveau, meso- en macroniveau. Het doel is te werken aan verandering in het hele steunnetwerk van jongeren en ouders, zowel privé als professioneel, d.w.z. ouders, broers, zussen, school en anderen. Het project wil een positief alternatief discours bieden wars van polarisering en uitsluiting van groepen/individuen.</p> <p>De aanmelding van gezinnen gebeurt via stad, via politie (bijv. gesprek met sociale assistente), via OCJ/SDJ. Aanvankelijk vaak veel wantrouwen, schaamtegevoelens bij gezinnen. Vertrouwensband opbouwen vergt tijd. De cliënt staat centraal en er wordt niet eenzijdig repressief gehandeld (bijv. in verlengde van een opdracht van de politie). Onafhankelijkheid van handelen voor begeleiders is belangrijk om integriteit ten aanzien van het gezin te kunnen bewaren en hun rechten (bijv.. privacy) te vrijwaren.</p>
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	<p>VTE: +/- 2,5 - Geen vrijwilligers</p> <p>Tolken worden waar nodig ook ingeschakeld (is heel duur)</p>
Budget	Vanaf mei 2017: € 35.000, waarvan € 9.206 projectfinanciering KBS
Bronnen van financiering	eigen middelen & projectfinanciering Koning Boudewijn stichting (2017)
Duur project (start en einddatum)	<p>Initieel project: april 2015 – mei 2017 (einde subsidie Jongerenwelzijn)</p> <p>Verlenging (6 maand) mogelijk door KBS-subsidie tot eind 2017</p>
Contactperso(o)n(en)	Bram de Wit, Directeur
Adres & contactgegevens	<p>Cocon-Vilvoorde vzw Frans Geldersstraat 21 1800 Vilvoorde Tel: 02/253.48.76 info@coconvilvoorde.be</p>
Website	www.cocon-vilvoorde.be
Publicaties of andere beschikbare materialen	"Project R: Naar een multi-agency-approach in Vilvoorde in het kader van een preventieve aanpak inzake radicalisering"

Naam project/initiatief	Radicaal anders
Naam organisatie	Turkse Unie
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Praatgroepen/lezingen/infosessies voor jongeren en hun familie
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Jongeren en hun gezinnen
Bereik en begunstigden	/

Geografisch bereik	Gent
Doelstellingen (project/initiatief)	/
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	/
Soort interventie/preventie	Primaire & secundaire preventie (risicjongeren en hun gezin)
Benadering van gezinnen: Identificatie, contactname en vertrouwensband	/
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	/
Budget	€ 10.000
Bronnen van financiering	Eigen middelen, projectfinanciering Koning Boudewijnstichting (2017)
Duur project (start en einddatum)	/
Contactperso(o)n(en)	/
Adres en contactgegevens	/
Website	www.turkseunie.be
Sociale media	/

Naam project/initiatief	SLIM voor ouders
Naam organisatie	Elegast
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Workshops voor ouders of familieleden
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Ouders of familieleden (naast andere workshops uit het SLIM aanbod, gericht op andere doelgroepen: jongeren, professionals, scholen...)
Bereik en begunstigden	5 workshops, bereikten telkens tussen de 4 en 12 ouders.
Geografisch bereik	Antwerpen
Doelstellingen (project/initiatief)	Het project SLIM voor ouders bestond erin workshops te organiseren voor ouders of familieleden. Het doel van de workshops was om aan de hand van een stellingenspel met elkaar in dialoog te gaan over ongerustheden, opvoeding, beschermende en risicofactoren. De workshop bood ook tools aan om met jongeren het gesprek over dit thema aan te gaan. Indien ouders na de workshop ernstig bezorgd bleven rond de identiteitsontwikkeling van hun kinderen, kon een kortdurende contextbegeleiding rond dit thema opgestart worden.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen?)	Workshop voor ouders, informatieverstrekking en interactie tussen ouders. Mogelijkheid om ouders toe te leiden naar contextbegeleiding of andere (hulpverlenings-)partners. Aan het einde van de workshops werd telkens tijd gemaakt voor het voorstellen van organisaties die actief zijn in de buurt, zodat ouders onmiddellijk een rechtstreeks aanspreekpunt hadden

	voor hun hulpvragen. Dit zorgde voor toeleiding van ouders naar organisaties. Ook werd aan alle aanwezige ouders telkens een folder verstrekt over 'radicalisering', opgemaakt door het Antwerpse Team Deradicaliseren.
Soort interventie/preventie	Voornamelijk primaire preventie, ouders die meer willen weten over radicalisering bij jongeren
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	Samenwerken met buurtorganisaties en scholen om ouders te bereiken. Actief bezorgen van informatie over de workshop persoonlijk aan ouders. Buurtorganisaties en betrokken ouders waren telkens aanwezig bij de workshop. Personeel van de organisatie stond in voor het begeleiden van de workshop, maar interactie tussen ouders en professionele partners vanuit gelijkwaardigheid stond centraal.
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	/
Budget	€ 10.000
Bronnen van financiering	Projectfinanciering: KBS oproep (2016)
Duur project (start en einddatum)	2016 (SLIM voor ouders wordt niet meer aangeboden)
Contactperso(o)n(en)	Wendy Van Put Directeur Beleid en Kwaliteit
Adres & contactgegevens	Belgiëlei 203 2018 Antwerpen Tel: 03 286 75 25 wendy.van.put@elegast.be
Website	www.elegast.be/slim.html
Sociale media	/

Naam project/initiatief	Team preventie radicalisering
Naam organisatie	Stad Antwerpen
Type organisatie	Stedelijke/gemeentelijke administratie
Type actie/activiteiten	1) begeleiding van radicaliserende jongeren en hun gezin (case-managers van stad + gespecialiseerd aanbod via partnerorganisatie) 2) ondersteuning van organisaties en verenigingen
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Direct: jongeren Indirect: ouders van minderjarigen worden hierbij ook betrokken Direct (groepsgerichte aanpak): organisaties, verenigingen
Bereik en begunstigden	Maximum 8 gezinnen per jaar in intensieve begeleiding
Geografisch bereik	Stad Antwerpen (bewoners). Soms uitzondering, omwille van bezorgdheid, voor niet-inwoners van de stad maar wel gebruikers van de stad (schoolgaand in Antwerpen bijvoorbeeld)
Doelstellingen (project/initiatief)	1) Radicaliserende jongeren specifiek begeleiden om terug aansluiting te vinden bij onze samenleving (= persoonsgerichte benadering). Dit gebeurt via begeleiding op vlak van verschillende levensdomeinen, waaronder gezin. 2) Verenigingen/organisaties specifiek ondersteunen en begeleiden in hun weerbaarheid ten aanzien van radicaliseringstendensen = Groepsgerichte benadering

Benadering en werkmethode (met gezinnen)	Multidisciplinaire aanpak: Sociale interventie, inclusief aanbod voor jongeren (d.w.z. niet gefocust op radicalisering) + specifiek aanbod gericht op radicalisering waar noodzakelijk. Aan de hand van een aanmelding of signalering waarbij bezorgdheid rond (mogelijke) radicalisering aanwezig is wordt na een casebespreking besloten welke aanpak het meest geschikt is. Ouders van minderjarigen worden betrokken in de begeleiding van jongeren. Bij gevallen van radicalisering wordt er doorverwezen naar een intensiever en gespecialiseerd aanbod via de Touter, namelijk begeleiding van de jongere en gezinsbegeleiding in kader van het project Houvast en/of oudergroepen in kader van het project Hoedsaam (zie aparte projectfiches). Ondersteuning van organisaties en verenigingen; preventie en sensibilisering door verspreiding van brochure gericht op ouders, via verschillende organisaties, waaronder bijv. moskeeën.
Soort interventie/preventie	Verschillende niveaus, van algemene preventie tot aanbod van intensieve (curatieve) gezinsbegeleiding.
Benadering van gezinnen : identificatie, contactname en vertrouwensband	Aanmelding/signalering kan gebeuren via verschillende wegen. Na case-overleg (waarbij verschillende partners kunnen worden betrokken naargelang de cases) wordt er waar nodig ingezet op partnerorganisaties die vertrouwensband uitwerken met ouders/gezinsleden (zie projecten van de Touter). In inclusieve sociale interventie worden ouders algemeen ondersteund in hun ouderrol en trachten de casemanagers bijvoorbeeld ondermijnd ouderlijk gezag te helpen herstellen en verschillende soorten drempels of problematieken die ouders ondervinden weg te werken om hen terug sterker te maken in hun ouderrol en zo de jongeren te helpen om opnieuw aansluiting te vinden bij de maatschappij (tegelijkertijd wordt er ook ingezet op de andere levensdomeinen van de jongere).
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Moeilijk te schatten, gezien de integratie van begeleiding van gezinnen in de bredere aanpak (totale personeelsinzet, niet enkel voor ondersteuning gezinnen = +/- 4,5 VTE)
Budget	personeelskosten (+/- 4,5 VTE) + werkingskost
Bronnen van financiering	Federaal + Vlaanderen+ bijpassing Stad Antwerpen (tijdelijk ook impulsfinanciering)
Duur project (start en einddatum)	/
Contactperso(n)en	Anissa Akhandaf, Programmaleider Preventie Radicalisering
Adres & contactgegevens	Francis Wellesplein 1 2018 Antwerpen Tel 03 338 61 82 Anissa.akhandaf@stad.antwerpen.be
Website	www.antwerpen.be
Publicaties of andere beschikbare materialen	Meertalige folder: " Wat als je kind radicaliseert? Tips voor ouders. " (Nederlands – Frans – Engels – Turks – Arabisch)

Naam project/initiatief	Dienst Preventie voor Veiligheid - Team Radicalisering
Naam organisatie	Stad Gent
Type organisatie	Stedelijke/gemeentelijke administratie

Type actie/activiteiten	Voornamelijk preventief beleid en regierol; Vormingsaanbod 'radicalisering' voor professionals en vormingen op maat voor organisaties, waarin preventieve rol van families ook wordt belicht, via en in samenwerking met partners worden er ook in groep infosessies aangeboden aan ouders (bestaande moeder- en vadergroepen, ECM-verenigingen en zelforganisaties).
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Lokale organisaties, van veiligheidssector tot hulpverleningsactoren, met inbegrip van 'niet-traditionele' actoren. Casemanager van de stad heeft ook contact met de context (waaronder het gezin) van betrokken jongeren.
Bereik en begunstigen	Preventie en sensibilisering: breed doelpubliek; men richt zich expliciet op alle Gentse jongeren en niet op bepaalde groepen, om verdere polarisering te vermijden. Gezien radicalisering geen wijdverspreid fenomeen is in Gent focust de stad zich voornamelijk op primaire en secundaire preventie bij ouders. Het team radicalisering merkt op dat er heel wat vragen leven bij ouders en wil dit vanuit de stad opvangen. Opmerking: burgers hebben geen direct contact met de staddienst in het kader van radicaliseringsdossiers, dit verloopt zowel via professionele als vrijwillige eerstelijnsdiensten.
	Stad Gent
Doelstellingen (project/initiatief)	De Stad zet in op de volgende algemene prioriteiten: onderwijs, jeugd, sport, verschillende gemeenschappen (waaronder ouders). In de toekomst wordt er mogelijk een folder voor ouders uitgegeven. De stad en de dienst preventie hebben voornamelijk een regierol voor ogen, coördinatie en samenwerking tussen verschillende actoren.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Er wordt voornamelijk gewerkt met ouders vanuit opvoedingsondersteuning algemeen, in groep, via bestaande diensten en in partnerschappen (bijvoorbeeld opvoedingswinkel...).
Soort interventie/preventie	Zo preventief mogelijk, nadruk op sensibilisering
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	Voornamelijk groepsgerichte (en preventieve) aanpak: via moeder- en vadergroepen informatie en tools aanbieden, waar nodig wordt er ook gericht doorverwezen naar het reguliere hulpverleningsaanbod in de stad (welzijn, opvoeding, jeugdhulp...)
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Het volledige team omvat 3 VTE's – maar klein aandeel heel specifiek gericht op werk met gezinnen.
Budget	/
Bronnen van financiering	Stadsmiddelen, Subsidies Vlaanderen (Agentschap Binnenlands Bestuur)
Duur project (start en einddatum)	Onbepaald
Contactperso(o)n(en)	Hannes Schotte, team radicalisering
Adres & contactgegevens	Stad Gent Botermarkt 1 9000 Gent Tel: 09 266 82 74 - 0473 21 22 23 Hannes.schotte@stad.gent

Website	https://stad.gent/samenleven-welzijn-gezondheid/radicalisering
Sociale media	facebook.com/stadsbestuurgent twitter.com/stadgent linkedin.com/company/stad-gent YouTube Stad Gent Instagram Stad Gent
Publicaties of andere beschikbare materialen	Vormingsaanbod "Samen voor een positief klimaat " ter preventie van radicalisering - https://stad.gent/samenleven-welzijn-gezondheid/radicalisering/vormingsaanbod-radicalisering

Naam project/initiatief	programma Positieve identiteit en Maatschappijvorming (PiM) , met focus op de werking voor gezinnen/ouders
Naam organisatie	Stad Mechelen
Type organisatie	Stedelijke/gemeentelijke administratie
Type activiteiten	<p><u>PiM coaching</u>: begeleiding van vervreemdende personen en hun begeleiders (ouders, schoolpersoneel, verenigingswerkers, hulpverleners)</p> <p><u>PiM labo</u>: opzetten van projecten waar maatschappelijke vervreemding het meest optreedt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>PiM gezin</i>: toeleiding naar opvoedingsondersteuning via moedergroepen en sport; - <i>PiM school</i>: Onderwijs assistent, aanpak professionele eenzaamheid, weerbaarheidstraining; - <i>PiM vrije tijd</i>: Outreachend jeugdwerk (boxing en videomontages), clubondersteuning; - <i>PiM zorg</i>: Weerbaarheidstraining, tewerkstelling.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	<p>Gezinscoach: gezinnen en moeders van kwetsbare en/of maatschappelijk vervreemdende jongeren</p> <p>Schoolcoach: scholieren en hun context (leerlingbegeleiders, leerkrachten, CLB-medewerkers, gezinsbegeleiders, jeugdconsulenten)</p>
Bereik en begunstigden	70 openstaande cases: (60 in 2017, 50 in 2016) waarvan 30 proactief aangemeld, 20 op een kritiek moment en 20 gerekruteerd in een alternatieve institutie. Gezinscoach: 20 à 30-tal moeders
Plaats interventie	Stad Mechelen. Uitzonderlijk regio Mechelen. Gezinscoach: vooral in de meest kwetsbare wijken.

<p>Doelstellingen (project/initiatief)</p>	<p>Doelstelling PiM: heel preventief bijdragen tot positieve identiteitsontwikkeling en maatschappijvorming. Radicalisering wordt opgevat in een heel brede zin, als elke vorm van maatschappelijke vervreemding. Zo zijn we er vroeg bij. Wanneer iemand vervreemd van legale maatschappelijk instituties wordt een inschatting gemaakt van de beschermende factoren/instituties: gezin, school/werk, vrije tijd en zorg. Hebben reguliere partners het in de hand, dan blijven we op afstand, anders springen we bij.</p> <p>De taak van de gezinscoach bestaat erin laagdrempelige opvoedingsondersteuning te bieden aan moeders uit maatschappelijk kwetsbare wijken. Doel is communicatie tussen ouders en kinderen of jongeren te ondersteunen, ouders te versterken in hun ouderrol, toeleiding aanbieden naar de meest geschikte diensten voor hulp of begeleiding. Uiteindelijk streven is de interventies overbodig maken en de opvoedingswinkel te versterken in haar reguliere taak naar elke doelgroep.</p>
<p>Benadering en werkmethodes (met gezinnen)</p>	<p>PiM hanteert verschillende werkvormen. Het is maatwerk en niet gebonden aan een of meerdere methodieken.</p> <p>De gezinscoach werkt op meest directe wijze met gezinnen, en biedt laagdrempelige opvoedingsondersteuning voor moeders uit maatschappelijk kwetsbare wijken aan, voornamelijk in groep. Hiervoor wordt bijvoorbeeld ook samengewerkt met opvoedingswinkels. De casewerker en schoolcoach bieden in het kader van hun takenpakket ook begeleiding aan individuele gezinnen, maar doen dat vertrekkend vanuit jongeren en hun context. In specifieke gevallen wordt een agogisch theoloog ingezet, maar die is uiteindelijk ook vooral bezig met gezinsbegeleiding, eens enkele theologische onzekerheden zijn weggeholpen.</p>
<p>Soort interventie/preventie</p>	<p>PiM streeft er naar door goed contact met partners zo vroeg mogelijk te interveniëren en daarbij zoveel mogelijk de reguliere partners aan het werk te laten. De gezinscoach is als toeleider iets vaker proactief bezig dan de andere coaches. Wat op succesvolle vroegdetectie wijst.</p> <p>De casewerker, schoolcoach en agogisch theoloog worden vaak ingeschakeld wanneer secundaire preventie nodig is binnen het gezin.</p>

<p>Benadering van gezinnen: identificatie van gezinnen, contactname, vertrouwensband</p>	<p>De gezinscoach heeft door de proactieve vertrekbasis veel meer aanmeldingen uit eigen netwerk. De schoolcoach heeft intensief contact met die klassen die het meest vatbaar zijn voor criminele rekrutering (hoe die ook gelegitimeerd wordt, want wij doen vroegdetectie).</p> <p>De gezinscoach bouwt meestal verder op bestaande moedergroepen, tracht hierrond partnerschappen uit te bouwen en betreft hierbij ook vrijwilligers met voeling met de doelgroep. De relatie met gezinnen bouwt sterk verder op de reeds bestaande (persoonlijke) vertrouwensband die de jongerenbegeleider/casemanager en gezinscoach eerder hadden ontwikkeld met families. Daarnaast wordt er algemeen ingezet op belangrijke sleutelfiguren zoals vrijwilligers uit de betrokken wijken, en nabijheids- en outreachend (vindplaatsgericht) werk.</p> <p>Wekelijks case-overleg en partnertafels op initiatief van de Stad resulteren waar nodig in individuele begeleiding van jongeren en hun context/gezin.</p>
<p>Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 4 vaste medewerkers (1 A niveau en 4 B niveau) - 3 freelancers - 2 gemeenschapswachten die elks 10 % VTE inzetten - Een netwerk aan sleutelfiguren
<p>Budget</p>	<p>- ong. € 320 000 per jaar</p>
<p>Bronnen van financiering</p>	<ul style="list-style-type: none"> - € 65 000 Federaal (Coördinator/Vrije tijdscoach) - € 55 000 Vlaams (Gezinscoach + werkingsmiddelen) - € 200 000 opgebouwde eigen middelen (Agogisch Theologische begeleiding + Casewerker + Schoolcoach + trainingsaanbod)
<p>Duur project (start en einddatum)</p>	<p>De Vlaamse middelen lopen t.e.m. februari 2018. De overige zijn ingeschreven tot einde legislatuur.</p>
<p>Contactperso(o)n(en)</p>	<p>Alexander Van Leuven, coördinator Positieve identiteit en Maatschappijvorming</p>
<p>Adres & contactgegevens</p>	<p>Grote Markt 21, 2800 Mechelen alexander.vanleuven@mechelen.be</p>
<p>Website</p>	<p>www.mechelen.be</p>
<p>Sociale media</p>	<p>Stad Mechelen</p>
<p>Publicaties of andere beschikbare materialen</p>	<p>Alexander Van Leuven, (2017), Radicaliseringsbeleid als de blijvende en actieve strijd om het vertrouwen. De Mechelse integrale aanpak in radicaliseringsprocessen: een antropologische kijk. <i>In Cahiers voor Politicestudies</i>, 42. Antwerpen: Maklu.</p> <p>I.s.m. KU Leuven.</p>

Naam project/initiatief	Dienst preventie van radicalisering en deradicalisering
Naam organisatie	Stad Vilvoorde
Type organisatie	Stedelijke/gemeentelijke administratie
Type actie/activiteiten	Ondersteuning van en coördinatie tussen lokale organisaties en lokale overheden om aanbod aan socio-preventieve ondersteuning voor gezinnen te ontwikkelen
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	- Lokale organisaties, van veiligheidssector tot hulpverleningsactoren, met inbegrip van 'niet-traditionele' actoren - kwetsbare en/of radicaliserende jongeren, gezinnen
Bereik en begunstigden	Betrokken inwoners van Vilvoorde Eerstelijns werkers in Vilvoorde
Geografisch bereik	Stad Vilvoorde
Doelstellingen (project/initiatief)	Ontwikkeling van een gelaagd beleid, met evenwicht tussen veiligheid en welzijn; ondersteuning van socio-preventieve aanpak via aanbod door professionele hulpverleningsinstanties, maar ook door niet-traditionele actoren: nabijheidswerkers, buiten reguliere hulpverlening, informele netwerken en vangnetten van betrokken personen... Politieaanpak van gezinnen beperken tot strikt noodzakelijke en zoveel mogelijk outreachend werken naar civiele maatschappij.
Benadering en werkmethodes (met gezinnen)	Partnertafels, waarin de stad een regierol opneemt, voor bespreking van dossiers voor socio-preventieve aanpak met betrokken partners. Samenwerking tussen en/of doorverwijzing naar verschillende partners door de Case-managers.
Soort interventie/preventie	Verschillende niveaus: maatschappelijke aanpak (algemene preventie); curatieve aanpak (radicaliserende personen, met inbegrip van gezinsbegeleiding - via partnerorganisatie), en repressieve aanpak (politie en justitie)
Benadering van gezinnen: identificatie, contactname en vertrouwensband	Jongeren en/of gezinnen worden via verschillende wegen aangemeld/gesignaleerd. De eventueel bestaande vertrouwensband met betrokken gezinnen wordt in rekening genomen bij het toeleiden naar partners voor gezinsondersteuning. Sinds 2015 steeds vaker en sneller toeleiding naar Cocon-Vilvoorde vzw (zie fiche).
Personeelsinzet (VTE, vrijwilligers...)	Stadsmedewerker + subsidiëring van medewerkers in partnerorganisaties. 3 VTE binnen de stad, 1 VTE bij partnerorganisatie, bekostigd door de stad, 1,5 VTE bij andere partnerorganisatie, bekostigd door projectmiddelen
Budget	Stad: € 85.000 uit project Vlaanderen + € 125.000 uit eigen middelen
Bronnen van financiering	Projectmiddelen en eigen middelen van de stad
Duur project (start en einddatum)	/
Contactperso(n)en(en)	Jessika Soors, Diensthoofd (de)radicalisering en polarisatie
Adres & contactgegevens	Stad Vilvoorde, administratief centrum Mattenkot Lange Molensstraat 44

	1800 Vilvoorde Tel: 02 255 79 92 jessika.soors@vilvoorde.be
Website	www.vilvoorde.be

4.c. Wallonië-Brussel¹⁵

Naam project/initiatief	Ecoute Info Radicalisme
Naam organisatie	Stad Charleroi
Type organisatie	Gemeentebestuur
Type actie/activiteiten	Individuele begeleiding/familiale begeleiding op korte termijn
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks. Iedereen met een probleem, een vraag inzake radicalisering. Dat kan een jongere zijn die aan het radicaliseren is, een familielid of een naaste, een leerkracht, een maatschappelijk werker, een gezinsbegeleider, enzovoort.
Bereik en begunstigen	Er is tot op heden geen enkele evaluatie voorhanden gezien de het initiatief nog startende is. Er is nog geen communicatie geweest naar het grote publiek toe.
Geografisch bereik	De stad Charleroi (5 districten). Eventueel een interventievoorstel mogelijk in de andere gemeenten bij afwezigheid van een referentiepersoon.
Doelstellingen	De eerste doelstelling is luisteren naar de onmiddellijke omgeving van de jongere die aan het radicaliseren is (familie, enzovoort) en eventueel naar de radicaliserende jongere zelf. Tweede doelstelling is informatie: expertise ontwikkelen en die ook delen via verschillende overlegstructuren, binnen en buiten de stad (CSIL, Overlegplatform radicalisme van Charleroi waarin institutionele instanties en verenigingen in ruimere zin zijn verenigd, enzovoort) met als doel de ontwikkeling van synergieën en samenwerkingsverbanden tussen deze verschillende organismen. De derde doelstelling is het opstellen en beheren van een actieplan radicalisme van de stad Charleroi.
Benadering en werkmethodes	<ul style="list-style-type: none"> - Luisteren en begrijpen om de families gerust te stellen en probleemsituaties in een bepaalde context te plaatsen. - Op basis van de elementen die worden verzameld tijdens de gesprekken, kunnen de families worden gerustgesteld over de toestand of kan worden geprobeerd om er meer over te weten te komen. - Tijdens de begeleiding kan eventueel worden gewerkt aan de versterking van de interfamiliale banden met de jongere. Het is bijzonder belangrijk om het contact in stand te houden met de jongere die vatbaar is voor radicalisering en/of de geradicaliseerde jongere. - De termijn die wordt voorgesteld tussen de gesprekken is doorgaans twee weken om de familie de gelegenheid te bieden

¹⁵ De projectfiches worden hier niet voorgesteld op institutionele basis. Ze bevatten de initiatieven van de gemeenten, OCMW's, parageemeentelijke verenigingen, het Waalse gewest, de federatie Wallonië-Brussel en de Duitstalige Gemeenschap.

	<p>om een en ander te laten bezinken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De interventie is tijdelijk. Wanneer andere behoeften de kop opsteken, worden de betrokkenen naar andere bevoegde diensten doorverwezen.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	De begeleiding heeft tegelijkertijd betrekking op de secundaire en tertiaire preventie. Secundaire preventie, wanneer de begeleiding een luisterend oor wil zijn voor families die zich in een moeilijke situatie bevinden jegens hun naaste of een kind, en tertiaire, op basis van de opgebouwde expertise en informatie.
Identificatie van de families	Het zijn doorgaans de naasten of de families die contact opnemen met de preventiedienst. Het kan voorkomen dat de preventiedienst zelf een begeleiding aanbiedt maar dat gebeurt niet in de meeste gevallen.
Personeelsinzet	1 VTE
Producten, publicaties, materieel	Publiciteit door verspreiding van de folder; de webpagina is toegankelijk.
Budget	€ 85.000
Bronnen van financiering	Met eigen fondsen, in het kader van het Strategisch Veiligheids- en Preventieplan
Duur van het project (start- en einddatum)	De "contactpersoon radicalisme" arriveerde begin mei 2017. Zijn functie wordt gefinancierd door de IMPULS II-subsidie (impulsbeleid van de FOD Binnenlandse Zaken) tot eind december 2017. Deze subsidie wordt niet voortgezet. Vanaf 2018 wordt deze post een recurrente opdracht binnen de Stad Charleroi.
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: radicalisme@charleroi.be Adres: Chaussée de Nivelles 177 – 6041 Gosselies Website: www.charleroi.be/info-ecoute-radicalisme 071/86 88 15 – 0473 81 57 50

Naam project/initiatief	Prévention de la radicalisation violente
Naam organisatie	Gemeente Anderlecht
Type organisatie	Gemeentebestuur
Type actie/activiteiten	1) workshop ouderschap met moeders 2) Individuele en familiale begeleiding
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	1) Rechtstreeks: de moeders. 2) Onrechtstreeks: de families of naasten die te maken krijgen met dit fenomeen.
Bereik en	1) Een twintigtal moeders die deelneemt aan de workshop

begunstigden	ouderschap. 2) Een tiental individuele begeleidingen.
Geografisch bereik	Gemeente Anderlecht
Doelstellingen	Preventie van elk risico op gewelddadige radicalisering
Benadering en werkmethodes	Benadering: aandacht wordt gevestigd op de kwetsbaarheidsfactoren (moeilijke levensfasen, identiteitscrisis, weinig kritische zelfreflectie ,...) en op beschermingsfactoren (een stabiele relationele omgeving, kritische zin en denkvermogen, sterk gevoel van maatschappelijke integratie,...). Methodes: 1) Op collectief niveau: het durven spreken aanmoedigen, alsook het elkaar helpen en het doorgeven van adviezen onder moeders in het kader van workshops die worden verspreid over 10 sessies. 2) Op individueel niveau: psychosociale interventies. Procedure van steunen, luisteren, oriënteren en evalueren.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	In hoofdzaak primaire en secundaire preventie
Identificatie van de families	In hoofdzaak via informele communicatie (straathoekwerkers, scholen, politie en enkele plaatselijke verenigingen...) en via algemene informatie (plaatselijke krant, affiches...) die het publiek bereikt.
Personeelsinzet	1 persoon voor de individuele begeleiding en 2 mensen voor de workshops ouderschap (1 externe animatrice).
Producten, publicaties, materieel	Een folder voor de professionals, een postkaart voor de burgers en een affiche.
Budget	Totaal bedrag = € 26.151,46 - loonkost (gemeentepersoneel) - 2/5-tijds: € 23.651,49 - werkingskosten van de workshop ouderschap 2017: € 2.500
Bronnen van financiering	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Duur van het project (start- en einddatum)	De werkzaamheden rond deze thematiek gingen van start in 2012-2013 en er is geen einddatum gepland.
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: preventionrad@anderlecht.brussels Adres: Kapelaansstraat 2 - 1070 Brussel Tel: 02/526.11.70 Website: www.anderlecht.be

Naam project/initiatief	/
Naam organisatie	PCS Frameries – Maison de la Prévention
Type organisatie	Gemeentelijke administratie
Type actie/activiteiten	De acties worden bepaald door het Plan Sociale Cohesie van het Waalse Gewest en omvat 4 krachtlijnen: gezondheid, huisvesting, socioprofessionele inschakeling en intergenerationale activiteiten. In totaal zijn hier 27 acties mee gemeoid die verspreid zijn over het terrein. Op federaal niveau gaat het om opdrachten van de gemeenschapswacht en deze die betrekking hebben op sociale overlast en intrafamiliaal geweld. Meer in het bijzonder aangaande radicalisering, wordt er gewerkt aan een sociale begeleiding van de families via het Wijkhuis (luisterpunten) en de straathoekwerkers. Er werd ook een opleiding georganiseerd over radicalisering specifiek bedoeld voor personeel van de gemeente en een stage in de maand juli om jongeren te sensibiliseren omtrent vooroordelen. Tot slot zal er gewerkt worden aan de ontwikkeling van pedagogisch materiaal (video's) met de hulp van jongeren.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks: op vraag van de families. Onrechtstreeks: jongeren in moeilijkheden gesignaleerd door scholen of straathoekwerkers.
Bereik en begunstigden	Niet van toepassing omdat het project nog maar net werd uitgerold.
Geografisch bereik	De gemeente Frameries.
Doelstellingen	Preventie van radicalisering via opleidingen, een luisterpunt en pedagogische instrumenten.
Benadering en werkmethodes	Voor de begeleiding van een familielid of een naaste, wordt eerst geluisterd naar de persoon in kwestie en worden dan vragen gesteld om een duidelijk beeld te kunnen verkrijgen van de situatie. Er wordt samengewerkt met het OCMW en de politie wanneer een ouder in nood meer informatie wenst te hebben over de situatie van zijn/haar kind. Wanneer de situatie moeilijk is of gevaarlijk wordt, wordt de ouder doorverwezen naar de politiediensten of naar meer gespecialiseerde organisaties wanneer de situatie meer vergt dan alleen maar een luisterend oor.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	Primaire en secundaire preventie: acties voor het brede publiek is primaire preventie en de begeleiding van de families via het luisterpunt valt onder primaire en secundaire preventie.
Identificatie van de families	Rechtstreeks: de betrokkenen worden toegeleid via het Wijkhuis. Onrechtstreeks: soms doet de politie een beroep op de dienst voor mogelijkheden van begeleiding van bepaalde jongeren.
Personeelsinzet	½ VTE

Producten, publicaties, materieel	/
Budget	€ 35.000
Bronnen van financiering	Waals Gewest
Duur van het project (start- en einddatum)	Van december 2016 tot december 2017
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Vanessa Havaux - vanessa.havaux@gmail.com Adres: Grand Place, 7 – 7080 Frameries Website : www.frameries.be Sociaal netwerk: https://www.facebook.com/FranchementFrameries/

Naam project/initiatief	/
Naam organisatie	Service d'Actions Sociales Le Figuier ASBL
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Sociale en juridische begeleiding. Periodieke animaties omtrent burgerschap. Alfabetiseringslessen en taallessen Frans.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks: volwassenen, voor het merendeel nieuwkomers of mensen van vreemde origine die weinig of geen Frans spreken. Onrechtstreeks: iedereen zonder enig onderscheid.
Bereik en begunstigen	Ongeveer 300 nieuwe aanvragen voor psychosociale en juridische begeleiding per jaar.
Geografisch bereik	In hoofdzaak Schaarbeek, maar acties soms ook uitgebreid naar het Brusselse arrondissement en in enkele gevallen ook daarbuiten.
Doelstellingen	Het publiek diensten ter beschikking stellen inzake onthaal, een luisterend oor bieden, steun, advies en psychosociale, administratieve en juridische begeleiding alsook lessen Frans en allerlei op burgerschap toegespitste en emancipatiebevorderende animaties.
Benadering en werkmethodes	Systematische benadering (bekijken van de globale situatie van de betrokkene die wordt ondersteund) en interactieve methode (betrokkenheid van personen bij het oplossen van problemen). Actieve luisterbereidheid, empathie en het creëren van een vertrouwensband met de betrokken persoon die permanent wordt opgevolgd door de sociaal assistente.

	<p>In de meeste gevallen wordt een administratieve en juridische begeleiding voorgesteld op korte of middellange termijn. Vaak komen tijdens de tweede afspraak de onderliggende problemen naar boven en wordt echt een vertrouwensband gesmeed.</p> <p>Eventueel worden de betrokkenen doorverwezen naar andere diensten (Infor Drogues, politie, justitieel welzijnswerk, Infor-Jeunes) wanneer de situatie toch moeilijk blijkt te zijn of tussenkomst vergt van een expert.</p> <p>Er werd (in partnerschap met de gemeente Schaarbeek en Infor Drogues) een praatgroep opgericht omtrent drugsverslaving. Daarnaast worden informaticacursussen (met name over gebruik van sociale media) gegeven, bestemd voor de alfagroepen en de betrokken ouders. Dit is geen actie die rechtstreeks mikt op radicalisering, maar er wel voor zorgt dat ouders beter gewapend worden om afwijkend gedrag van hun kind of naaste te detecteren en te voorkomen.</p>
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	De acties zijn vooral toegespitst op primaire preventie. De sociale en juridische begeleiding bevindt zich onder secundaire preventie.
Identificatie van de families	Families worden doorgaans toegeleid via mond tot mond reclame of via het Schaarbeekse verenigingsleven. De vzw is gekend in Schaarbeek en de bewoners hebben er vertrouwen in. Het gebeurt soms ook dat de politie een aantal mensen naar de vzw doorverwijst. De werking gebeurt op vrijwillige basis, er wordt nooit gewerkt met verplichting.
Personeelsinzet	3 VTE en 2 vrijwilligers
Producten, publicaties, materieel	Le Figuier beschikt over brochures en een website.
Budget	± €100.000 per jaar zonder de steun van Actiris en de periodieke financiering van de "one shot"-projecten mee te rekenen.
Bronnen van financiering	Het Plan Sociale Cohesie van het Waalse gewest (COCOF) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
Duur van het project (start- en einddatum)	Niet van toepassing: actief sinds 2002
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Farida Tahar - f.tahar@lefiguierasbl.be Adres: Nestor de Tièrestraat, 56 – 1030 Schaarbeek Tel./fax: 02/243.03.30 GSM: 0486/24.90.94 Website: http://lefiguierasbl.be/

Naam project/initiatief	/
Naam organisatie	Gemeente Molenbeek
Type organisatie	Gemeentebestuur
Type actie/activiteiten	Sociale begeleiding van de families en opvolging van veroordeelde jongeren.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	In 2014 is het gemeentebestuur begonnen met het aanspreken van families waarvan een familielid naar Syrië is vertrokken of op het punt stond om te vertrekken. Momenteel ontvangt het gemeentebestuur dossiers van het parket of van de Justitiehuisen, van vzw's, en van de politie. Soms melden de families zich zelf aan bij het gemeentebestuur.
Bereik en begunstigen	Niet van toepassing
Geografisch bereik	Gemeente Sint-Jans-Molenbeek
Doelstellingen	De banden herstellen tussen de familie en de jongere. Opvolging van jongeren wanneer het parket of een justitiehuis daarom vraagt.
Benadering en werkmethodes	Er wordt gewerkt op casusniveau: op maat van de familie en/of jongere. Soms worden dossiers van familiebegeleiding van organisaties overgenomen of wordt er nauw samengewerkt met de organisatie in functie van een betere ondersteuning. Soms onrechtstreekse coaching, die omgevormd kan worden tot een rechtstreekse opvolging wanneer een vertrouwensband is opgericht. Tijdens de rechtstreekse begeleiding wordt de familie gerustgesteld; in problematische situaties wordt geprobeerd om de familie opnieuw een plaats te geven in het leven van de jongere. Soms wordt er doorverwezen naar andere structuren wanneer andere familiale problemen worden vastgesteld (bijv schooluitval). Het opbouwen van een vertrouwensband met de persoon in kwestie is zeer belangrijk. Wanneer er gewerkt wordt met een jongere, is het doel om hem of haar individuele tools te geven om zich te ontplooien in de maatschappij.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	Primaire, secundaire en tertiaire preventie.
Identificatie van de families	De families kunnen worden toegeleid door maatschappelijk werkers, gezinsbegeleiders, het verenigingsleven, de gemeente en ook via de politie (via mensen die klacht indienen). De Justitiehuisen kunnen aan het gemeentebestuur dossiers toevertrouwen, maar het gaat dan eerder om veroordeelde

	jongeren dan om families, ook al wordt geprobeerd de banden opnieuw aan te knopen met de families.
Personeelsinzet	3 VTE, momenteel is een herstructurering aan de gang.
Producten, publicaties, materieel	Interne PowerPoint (geen externe communicatie)
Budget	€150.000 per jaar + € 170.000 per jaar
Bronnen van financiering	Het Federaal impulsfonds voor € 150.000 en de gemeentelijke personeelskosten voor € 170.000
Duur van het project (start- en einddatum)	Het Impulsfonds loopt af eind 2017. De andere subsidies zijn van langere duur en hebben geen einddatum.
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Olivier VanderHaeghen - ovanderhaeghen@molenbeek.irisnet.be Adres: Graaf van Vlaanderenstraat 20 – 1080 Molenbeek

Naam project/initiatief	Les invisibles
Naam organisatie	VIDEP- CVB
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Realisatie van instrumenten in de vorm van een videodocumentaire.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	De doelgroep bestaat vooral uit burgers in het algemeen met focus op bepaalde groepen, met name jongeren en families.
Bereik en begunstigden	/
Geografisch bereik	Het Brussels hoofdstedelijk gewest (de instrumenten kunnen ook worden verspreid over heel België).
Doelstellingen	Een doelstelling bestaat erin om burgers te sensibiliseren en preventie-instrumenten te ontwikkelen voor de lokale actoren.
Benadering en werkmethodes	De documentaire draagt de naam 'les invisibles' en beschrijft het gevoel van onmacht bij verschillende actoren met betrekking tot het fenomeen van vertrek van jongeren naar Syrië. Het doel van de documentaire is een discussie op gang te brengen over deze thematiek met jongeren.
Preventiefase	Primaire, secundaire en tertiaire preventie.

(primaire, secundaire, tertiaire preventie)	
Identificatie van de families	Niet van toepassing: het Brussels hoofdstedelijk gewest is niet belast met de verspreiding van dit produkt.
Personeelsinzet	P0 (enkel financiële middelen)
Producten, publicaties, materieel	/
Budget	/
Bronnen van financiering	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Duur van het project (start- en einddatum)	Project gerealiseerd in 2015
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Centre de Vidéo de Bruxelles (CVB-anciennement VIDEP). Adres : Rue de la Poste 111, 1030 Bruxelles. Email : info@cvb.be Website : www.cvb.be Réseaux sociaux : /

Naam project/initiatief	Les Parents Concernés
Naam organisatie	Asbl Les Parents Concernés, VIDEP – CVB
Type organisatie	Vzw
Type acties/activiteiten	Creatie van een tool in de vorm van een documentaire - video.
Definiëring van de doelgroepen (direct en indirect)	Breed publiek van burgers met een focus op jongeren en hun families.
Bereik en begunstigden	/
Geografisch bereik	Het Brussels hoofdstedelijk gewest (de tool kan worden verspreid over heel het Belgisch grondgebied).
Doelstellingen	Het objectief is sensibilisering van burgers en het creëren van preventie tools voor lokale actoren.

Benadering en methodologie	De documentaire genaamd "Les parents concernés" is gerealiseerd door ouders getroffen door het vertrek van hun kinderen naar gevechtszones. De documentaire werd gevolgd door groepsdiscussies met ouders om hun emoties over deze gebeurtenissen onder woorden te kunnen brengen. Vervolgens hebben deze ouders verder gewerkt aan de constructie van een film als sensibiliseringstool voor andere ouders.
Fase van preventie (primair, secundair, tertiair)	Primaire, secundaire en tertiaire preventie.
Identificatie van de families	De vidéo « Les parents concernés » is eigendom van de vzw Les Parents Concernés die beslissen over de verspreiding van dit produkt.
Personeelsinzet	Geen personeel, enkel financiële ondersteuning.
Produkten, publicaties, materiaal	/
Budget	/
Bronnen van financiering	Brussel Preventie Veiligheid, Regio Brussel-hoofdstad.
Duur van het project (datum van aanvang en einde)	Dit project is gerealiseerd in 2015 maar de documentaire "Les parents concernés" is gepubliceerd begin 2017.
Contactgegevens	Contactpersoon: Centre Vidéo de Bruxelles (CVB – anciennement VIDEP) Adres : Rue de la Poste 111, 1030 Bruxelles Email : info@cvb.be Website : www.cvb.be Réseaux sociaux : /

Naam project/initiatief	/
Naam organisatie	SAFER
Type organisatie	Gemeentelijke preventiecel
Type actie/activiteiten	<p>Vormingen voor personeel: maatschappelijk werkers, gezinsbegeleiders, leerkrachten enzovoort.</p> <p>Sensibiliseringscampagne: realisatie van een video met Otra Vista production.</p> <p>Samenwerking met het verenigingsleven: de twee personeelsleden van SAFER brengen een bezoek aan de verschillende verenigingen om ideeën uit te wisselen en zich in te werken in de projecten.</p> <p>Realisatie van een preventie-instrument in de vorm van een lesboekje 2.0 over mediagebruik en complottheorieën.</p> <p>Onthaalcel: opvolging van families die te maken krijgen met radicalisering of met geradicaliseerde jongeren.</p>
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	<p>Rechtstreeks: de betrokkenen kunnen zich zelf komen aanmelden wanneer zij moeilijkheden ondervinden. Er worden ook dossiers toegewezen door het jeugdparket, wanneer jongeren overheidsinstellingen voor jeugdbescherming verlaten. SAFER is evenwel niet gemandateerd voor de behandeling van deze dossiers.</p> <p>Onrechtstreeks: jongeren of families worden bereikt via de projecten waar ze aan meewerken. Er wordt tevens gemikt op scholen, opvoeders en de naaste omgeving van de jongeren.</p>
Bereik en begunstigden	/
Geografisch bereik	De gemeente Verviers; er werd een protocolakkoord opgesteld met de gemeente Dison voor de opvolging van families omdat de leefwereld van jongeren in beide gemeenten zeer vergelijkbaar is. Indien een vraag van elders komt, kan SAFER zich daar ook over buigen indien er geen equivalent bestaat.
Doelstellingen	De algemene doelstelling bestaat erin om een antwoord te bieden op alle vragen van burgers met de bedoeling de angst weg te nemen, en personen, families en professionals te begeleiden.
Benadering en werkmethodes	Er wordt geen gebruik gemaakt van specifieke methodes, maar er wordt geval per geval gewerkt. Eerst wordt de situatie van de jongere geëvalueerd, zijn competenties, zijn familie, en gewerkt op

	<p>basis van dit profiel.</p> <p>Er wordt specifieke aandacht geschonken aan de broer/zusterrelatie: wanneer de situatie niet goed wordt begrepen, kunnen broers of zussen aanzienlijk veel wrok koesteren jegens de maatschappij. De meeste behandelde dossiers komen van het parket; de jongere in kwestie werd dus gearresteerd en deze gebeurtenis heeft zeer ingrijpende gevolgen voor de hele familie. SAFER probeert de jongere ook aan te spreken buiten de familie omdat de jongere dit anders aanvoelt.</p>
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	<p>Primaire preventie bij verdieping in verenigingsprojecten met betrekking tot jongeren, wanneer vormingen worden georganiseerd of sensibiliseringscampagnes worden uitgerold.</p> <p>Secundaire en tertiaire preventie bij begeleiding van families en/of geradicaliseerde jongeren.</p>
Identificatie van de families	De families kunnen zichzelf aanmelden bij SAFER; het jeugdparquet kan SAFER eveneens een aantal dossiers toevertrouwen.
Personeelsinzet	2 VTE
Producten, publicaties, materieel	Opmaak sensibiliseringsvideo in samenwerking met Ostra Vista Het onderzoek van juni 2017 van Corinne Torrekens over de eredienstplaatsen in Verviers vormt een onderdeel van een van de projecten van SAFER
Budget	€ 100.000
Bronnen van financiering	FOD Binnenlandse Zaken
Duur van het project (start- en einddatum)	SAFER werd opgericht in 2016 en heeft geen geplande einddatum
Adres en contactgegevens	<p>Contactpersoon: Sophie Albert – sophie.albert@verviers.be</p> <p>Adres: Place du Marché, 31 – 4800 Verviers</p> <p>Website: www.verviers.be</p>

Naam project/initiatief	Wegweiser Ostbelgien
Naam organisatie	Wegweiser Ostbelgien
Type organisatie	<p>Het contactpunt "Wegweiser Ostbelgien" is een specifieke dienst binnen de organisatie "Kaleido Ostbelgien", die de gezonde ontwikkeling beoogt van kinderen en jongeren.</p> <p>Deze dienst werd in april 2017 geïmplementeerd in het kader van de "<i>Strategie voor preventie van gewelddadig radicalisme in de Duitstalige Gemeenschap van België 2016-2020</i>" en dankzij een trilaterale samenwerking tussen de Duitstalige Gemeenschap, de stad Aken en de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen.</p>

Type actie/activiteiten	Begeleiding van verschillende doelgroepen: ouders, scholen, eerstelijnsactoren. Ook organisatie van specifieke opleidingen, waarin bijvoorbeeld aandacht wordt besteed aan signalen en indicatoren van radicalisering of beheer van bepaalde problematische situaties (voorbeelden van opleidingen: COWOPRA, Bounce).
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks: personen die betrokken zijn bij het proces van gewelddadige radicalisering (jongeren, families, omgeving,...). Onrechtstreeks: eerstelijnsactoren, administraties, scholen,...
Bereik en begunstigden	Rekening houdend met het feit dat het contactpunt nog maar enkele maanden actief is, is het in het huidige stadium niet mogelijk om naar buiten te komen met representatieve cijfers.
Geografisch bereik	Duitstalige Gemeenschap
Doelstellingen	Het doel is om rechtstreeks of via secundaire actoren processen van gewelddadig radicalisering te verhinderen.
Benadering en werkmethodes	<ul style="list-style-type: none"> - Rechtstreekse opvolging van personen of milieus die betrokken zijn bij het proces van gewelddadige radicalisering: individuele aanpak of aanpak geval per geval, doorverwijzing naar competente diensten,... - Sensibilisering van multiplicatoren in samenwerking met erkende experts - Een net creëren van eerstelijnsactoren die kunnen bijdragen tot de preventie van radicaliseringsprocessen.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	Primaire en secundaire preventie: op grond van het type vraag, wordt een analyse gemaakt om een opvolging op maat te kunnen uitwerken die pertinent en doeltreffend is.
Identificatie van de families	De contactname met families of omgevingen van personen die mogelijk vatbaar zijn voor radicalisering, gebeurt rechtstreeks (telefoon 24 uur op 24, mail) of via eerstelijnsactoren.
Personeelsinzet	1 VTE
Producten, publicaties, materieel	/
Budget	Het budget vrijgemaakt om het contactpunt Wegweiser operationeel te maken, bedraagt ongeveer € 60.000 per jaar.
Bronnen van financiering	Wegweiser is een onderdeel van de dienst Kaleido Ostbelgien en wordt gefinancierd door de regering van de Duitstalige Gemeenschap.
Duur van het project (start- en einddatum)	Het project ging van start in april 2017. De duur is niet bepaald.
Adres en	Contactpersonen: Anton Vereshchagin – wegweiser@kaleido-

contactgegevens	ostbelgien.be Adres: Aachenerstr. 48 – 4700 Eupen Website: http://www.kaleido-ostbelgien.be/
------------------------	---

Naam project/initiatief	Tal-Lafi aux familles affectées par la radicalisation dans la province de Liège
Naam organisatie	vzw AJS TAL-LAFI- Belgique
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mogelijkheid voor families om met hun vragen te komen bij de vzw met betrekking tot herkenning van signalen van radicalisering bij hun kind of naaste. 2. De door families gestelde vragen hebben de vzw ertoe gebracht om een eerste reflectiedebat te organiseren in april 2017 over de preventie van radicalisering, met als thema: proces van rekrutering van jongeren. Vanuit deze activiteit is het project ontstaan voor de begeleiding van families. 3. Begeleiding van families geconfronteerd met radicalisering sinds 3 oktober 2017.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	<p>Rechtstreeks: families met radicaliseringsrisico of die reeds af te rekenen hebben gehad met radicalisering, kunnen rechtstreeks met de vzw contact opnemen. Daartoe werd een sociale permanentie ingericht op dinsdagnamiddag.</p> <p>Onrechtstreeks: via de opvoedingsprojecten omtrent burgerschap, komt de vzw soms in contact met families en/of naasten die vragen stellen over moeilijkheden die ze hebben met hun kinderen.</p>
Bereik en begunstigden	Dit project zit nog in haar startfase waardoor nog geen definitieve cijfers beschikbaar. Dit neemt evenwel niet weg dat 40 families deel hebben genomen aan een animatie georganiseerd door de vzw over hoe het profiel van een geradicaliseerde persoon te herkennen.
Geografisch bereik	Regio Luik
Doelstellingen	Families begeleiden die worden geconfronteerd met gewelddadige radicalisering om te vermijden dat nieuwe jongeren naar Syrië vertrekken en/of om te vermijden dat radicalisering zich verder verspreidt in de betrokken families.
Benadering en werkmethodes	Een eerstelijnsysteem werd uitgewerkt voor een luisterend oor: families kunnen telefoneren en eventueel een afspraak maken op dinsdagnamiddag. Daarna wordt de situatie geëvalueerd. Indien nodig wordt de persoon in kwestie opgevolgd individueel of

	<p>collectief (via een praatgroep bijvoorbeeld). Er wordt ook geprobeerd te communiceren met de instanties waarin kinderen van verontruste ouders zich vaak begeven om informatie te verkrijgen en om de familie gerust te stellen. Vervolgens worden de families geïnformeerd over mogelijkheden voor ondersteuning op gewestelijk en lokaal niveau. Indien nodig worden zij daarnaar verwezen voor verdere opvolging.</p>
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	<p>De primaire en secundaire preventie verloopt via activiteiten met betrekking tot opvoeding rond burgerschap, integratie en begeleiding van families in een moeilijke situatie om een vertrek te vermijden of om te vermijden dat andere jongeren vertrekken.</p>
Identificatie van de families	<p>Het zijn de families die een beroep doen op de vzw. De vzw maakt haar aanspreekpunt bekend aan de hand van integratie-activiteiten die georganiseerd worden in de eigen lokalen, in scholen en andere instellingen, maar ook via affiches en sociale netwerken.</p>
Personeelsinzet	<p>1 voltijdse kracht door de heer Kabirou Oumarou, specialist in sociaal recht met een opleiding in de BERCIER-techniek. Daarnaast worden ook regelmatig externe sprekers of begeleiders (al dan niet universitair) gevraagd voor opzet of ondersteuning van de activiteiten van de vzw.</p>
Producten, publicaties, materieel	<p>Flyers. Website Facebookpagina Huis-aan-huis Openbare affiches</p>
Budget	<p>€ 10.000</p>
Bronnen van financiering	<p>De Koning Boudewijnstichting voor het project inzake familiebegeleiding. Daarnaast is er ook financiering door het Waalse Gewest en de Federatie Wallonië-Brussel (de dienst gelijkekansenbeleid en de dienst van jeugdhulpverlening).</p>
Duur van het project (start- en einddatum)	<p>Van oktober 2017 tot juni 2018. De begeleiding van de families werd begonnen nog voor de financiering en wordt ook voortgezet na juni 2018.</p>
Adres en contactgegevens	<p>Contactpersoon: Kabirou Oumarou Coördinator van de projecten/Asbl AJS TAL-LAFI-Belgique Adres: Rue de Londres, 24/A – 4020 Liège Tel: +32 (0) 472 96 34 13 kabirououmarou@scarlet.be Website: http://www.ajstal-lafi.org/ Sociale netwerken: https://www.facebook.com/AjsTallafiBelgique/</p>

Naam project/initiatief	/
Naam organisatie	Egregoros
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Bemiddeling door zichtbare aanwezigheid om op te treden tegen overlast en het onveiligheidsgevoel en preventieve en curatieve interventies.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks: iedereen die geconfronteerd wordt met een sociaal probleem en waarvoor bemiddeling aangewezen is.
Bereik en begunstigen	Tot op heden 6 dossiers over radicalisering behandeld.
Geografisch bereik	De gemeente Evere. Door de samenwerking met de politiezone worden de acties soms uitgebreid buiten het eigen gemeentelijk grondgebied (Schaarbeek, Sint-Joost,...).
Doelstellingen	vzw Egregoros heeft tot taak inciviek gedrag te voorkomen, informatie te verschaffen en door te verwijzen naar aangepaste structuren, de maatschappelijke band in stand te houden, en ook bij te dragen tot de kwaliteit van het gemeenschapsleven.
Benadering en werkmethodes	<p>Het werk is toegespitst op het individu, de familie, de buren en de wijk. De vzw heeft een veelzijdige aanpak. Haar belangrijkste instrument is een telefoonlijn die 24 uur op 24 actief is, zodat mensen die daar nood aan hebben, steeds over hun problemen kunnen praten. Het gebeurt soms ook dat men zelf naar de bevolking toe stapt (organisatie van rondes in wijken).</p> <p>Bij conflicten wordt een dossier geopend en gebruik gemaakt van rechtstreekse of onrechtstreekse bemiddeling om die conflicten op te lossen. Een systeem van "ondersteunde weerbaarheid" werd uitgewerkt: er wordt naar de persoon die zich aanmeldt geluisterd, contact opgenomen met de betreffende jongere en de familie wordt gerustgesteld.</p> <p>Er wordt gebruik gemaakt van systematische instrumenten om een globaal beeld te bekomen over de persoon: is de vader aanwezig; hoeveel kinderen zijn er; welke hulpbronnen; welke geloofsovertuiging; welke competenties?</p> <p>Door op die manier te werk te gaan, wordt een beeld verkregen van de situatie en hierbij soms vastgesteld dat niet altijd het hele verhaal wordt verteld. Wanneer er een politie-interventie is geweest, wordt er uitleg gegeven waarom die interventie noodzakelijk was. Er wordt steeds met de hele familie gewerkt om het probleem op te lossen. Doel hiervan is om de familie weer te stabiliseren.</p>
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	Primaire preventie door permanente aanwezigheid in de wijk. Secundaire en tertiaire preventie bij begeleiding van een familie en conflictoplossing.

Identificatie van de families	De gevallen worden doorgaans toegeleid door de politie: alle dossiers die preventief dienen te worden aangepakt, worden toebedeeld aan Egregoros. Naast de politie worden dossiers soms ook toegewezen door een preventie-ambtenaar of de dienst sociale huisvesting. Soms doen burens hun beklag bij de vzw. Slechts 2 dossiers op 6 komen van de families zelf. Egregoros probeert hierdoor een middel te vinden om families beter te bereiken. Families kunnen immers niet verplicht worden om mee te werken, er wordt daarom geprobeerd om het probleem anders aan te pakken om het vertrouwen van de families te winnen.
Personeelsinzet	15 bemiddelaars, 1 coördinator, 1 adjunct-directrice, 1 directeur
Producten, publicaties, materieel	/
Budget	Het bedrag is vertrouwelijk
Bronnen van financiering	Egregoros begon eerst met de begeleiding van families in het kader van radicalisering binnen de normale werking van de vzw. Actueel wordt er nagedacht voor indiening van een projectvoorstel om eventueel in aanmerking te komen voor een financiering. De gemeente Evere kan inzake preventie aanspraak maken op subsidies van het federale niveau (FOD Binnenlandse Zaken) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het Brussels Gewest kent een bedrag toe dat varieert op basis van verschillende parameters, waaronder het aantal inwoners en het type projecten dat door de gemeente wordt ingediend. De bemiddelingsdienst Egregoros (met de Schepen voor preventie als voorzitter) kan aanspraak maken op deze gewestelijke subsidies, en op een deel van de gemeentelijke inkomsten. Het is in deze context dat, onder impuls van preventie-ambtenaar Marc De Decker, vzw Egregoros en het hulpmiddelenplatform (preventie) het project van de "ondersteunde weerbaarheid" hebben gerealiseerd onder leiding van Jean-Claude Kawaya, coördinator van Egregoros.
Duur van het project (start- en einddatum)	/
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Jean-Claude Kawaya – coordination@egregoros.net Tel: 0800 11 403 Adres: Hauwaertssquare, 28 – 1140 Evere Website: http://www.evere.be/content/bemiddeling-buurtconflicten?language=nl Sociale netwerken

Naam project/initiatief	Prévention de la radicalisation violente au niveau local
Naam organisatie	Preventiedienst van de stad Bergen (Mons)
Type organisatie	Gemeentebestuur
Type actie/activiteiten	De Preventiedienst is gestart met haar werking inzake radicalisering vanuit het kader van haar strategische preventie en veiligheidsplan (PSSP). Hadelin Feront (vzw Bravvo) werd uitgenodigd voor informering van een deel van de sociale werkers van de dienst. Hierna werden twee referentiepersonen radicalisme aangeduid en gevormd. Volgend op een omzendbrief werd onder de regie van de twee referentiepersonen radicalisme een LIVC opgericht bestaande uit preventie diensten en sociaal-maatschappelijke actoren. De preventiedienst biedt ook een begeleiding van families aan die met vragen zitten over een mogelijke radicaliseringsrisico bij hun kinderen.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks: maatschappelijk werkers, gezinsbegeleiders, familie of naasten en leerkrachten.
Bereik en begunstigden	In een jaar tijd ontving de dienst een zestal oproepen van families die zich zorgen maken over een mogelijke radicalisering van een van hun naasten. Onrustwekkende situaties verplicht sociaal-maatschappelijke actoren om de interne procedure op te starten voor informatie deling.
Geografisch bereik	De gemeente Bergen, maar er kan ook hulp worden geboden buiten de gemeente bij gebrek aan een bevoegde structuur ter plaatse.
Doelstellingen	Maatschappelijk werkers, gezinsbegeleiders, families maar ook leerkrachten van secundaire scholen uit de regio in staat stellen om zich te wenden tot de verschillende contactpersonen radicalisme wanneer er vragen rijzen of twijfels bestaan over een jongere.
Benadering en werkmethodes	Bij een vraag of twijfel over een persoon gebeurd er eerst intern overleg tussen de eerstelijns werkers. Indien het probleem niet opgelost is, worden de referentiepersonen radicalisme aangesproken, met garantie van anonimiteit. Wanneer er sprake is van radicalisering bij een familie verloopt het eerste contact via de telefoon. Deze stap wordt steeds, ook indien er in feite geen sprake is van radicalisering, gevolgd door een ontmoeting met de betrokken familie of naaste in de eigen lokalen of in het wijkhuis. De preventiedienst kan instaan voor opvolging tot

	<p>op middellange termijn.</p> <p>Tijdens het gesprek wordt de familiale situatie in kaart gebracht door middel van “barometer”¹⁶ – ontwikkeld door het centrum voor preventie van gewelddadige radicalisering van Montréal (Québec-Canada) waarbij vooral gezocht wordt naar die elementen die tot een breuk of veranderingen kunnen leiden. De familie wordt tot rust gesteld en er wordt samen een traject gezocht voor het oplossen van de problemen. Families worden ertoe aangezet het contact in stand te houden met hun kind en om de banden zeker niet door te knippen. Doorgaans wordt een drietal weken gewacht alvorens opnieuw een gesprek te organiseren met de familie.</p>
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	<p>Primaire preventie voor wat betreft opleidingen aan eerstelijns werkers.</p> <p>Secundaire en tertiaire preventie bij begeleiding van families die om hulp vragen.</p>
Identificatie van de families	Families nemen zelf contact op of eerstelijns werkers die hun bezorgdheid melden.
Personeelsinzet	2 medewerkers voor het project radicalisering, maar in totaal goed voor 2/10 van een VTE.
Producten, publicaties, materieel	/
Budget	€ 1.621.000 van het hele budget van de Preventiedienst.
Bronnen van financiering	FOD Binnenlandse Zaken en de Gemeente Bergen.
Duur van het project (start- en einddatum)	Project ging van start in 2016 en geen vooropgesteld einddatum.
Adres en contactgegevens	<p>Contactpersoon: Marie Pelaez Ruiz - marie.pelaezruiz@ville.mons.be</p> <p>Adres: Grand' Rue, 67-69 – 7000 Bergen</p> <p>Website: www.prevention.mons.be</p>

Naam project/initiatief	Atelier de Parentalité (anciennement Mother's School)
Naam organisatie	SAVE Belgium
Type organisatie	Vzw

¹⁶ « le baromètre des comportements » ontworpen voor een assessment van radicale gedragingen. Consulteerbaar op dit adres : https://info-radical.org/wp-content/uploads/2016/07/BAROMETRE_FR_CPRMV_2016-1.pdf

Type actie/activiteiten	Een groep moeders die zich zorgen maken om hun kind, of die een kind hebben dat is geradicaliseerd. Ze komen samen in groepjes van 10 en nemen deel aan 10 modules over verschillende thema's onder leiding van experts.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks: alle mama's in het algemeen en, prioritair, moeders van geradicaliseerde jongeren of moeders die zich zorgen maken om hun adolescente kinderen.
Bereik en begunstigden	10 - 15 max per groep.
Geografisch bereik	Regio Brussel
Doelstellingen	De workshop ouderschap werd opgericht om de moeders het nodige vertrouwen en de competenties te geven die ze nodig hebben om hun kinderen op een doeltreffende wijze te beschermen tegen radicalisering.
Benadering en werkmethodes	Tijdens de modules wordt er gewerkt met moeders rond verschillende thema's: intrafamiliale communicatie, de plaats van de vader, de rol van de moeder, enzovoort. Doel is een uitwisseling van goede praktijken tussen moeders en het oprichten van een ondersteunend netwerk zowel binnen als buiten de familiale omgeving.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	Primaire, secundaire en tertiaire preventie omdat het doel is: versterking van competenties van moeders tegenover hun kinderen, of die nu wel of niet geradicaliseerd zijn.
Identificatie van de families	SAVE Belgium werkt samen met verschillende preventiediensten van de Brusselse gemeenten en reikt pistes aan om de doelgroepen beter te bereiken. De gesprekken met families worden verdergezet door SAVE Belgium.
Personeelsinzet	3 vrijwilligers en betaalde prestaties per opdracht
Producten, publicaties, materieel	/
Budget	€ 5.000
Bronnen van financiering	Koning Boudewijnstichting
Duur van het project (start- en einddatum)	2015
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Saliha Ben Ali – info@savebelgium.org Adres: / Website: http://www.savebelgium.org

	Sociale netwerken: https://www.facebook.com/savebelgium.org/
--	--

Naam project/initiatief	Prévention de la radicalisation violente à travers le soutien aux parents et enfants en milieu scolaire
Naam organisatie	SAVE Belgium
Type organisatie	Vzw
Type actie/activiteiten	Debat-workshops tussen ouders en leerlingen uit het secundair onderwijs. Deze workshops worden gevolgd door een andere workshop die enkel uit ouders bestaat, om na 3 maand een balans te kunnen opmaken en een opvolging te kunnen organiseren.
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Rechtstreeks: de leerlingen van het secundair onderwijs en leden van jeugdverenigingen en hun ouders.
Bereik en begunstigen	In 2016 is SAVE Belgium 33 keer op bezoek geweest in scholen en 12 keer in jeugdverenigingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
Geografisch bereik	regio Brussel.
Doelstellingen	De band versterken tussen jongeren en hun ouders via de school.
Benadering en werkmethodes	Dit project verloopt in 5 stappen: eerst 3 debat-workshops ouders-leerlingen in de klassen waar de situatie dringend is, vervolgens een workshop enkel met ouders om na 3 maand de balans op te maken en een opvolging te organiseren.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire preventie)	Primaire preventie: doelstelling is om radicalisering te voorkomen door de band te versterken tussen de jongere en zijn ouders.
Identificatie van de families	De familie wordt bereikt via de secundaire scholen, en via de jeugdverenigingen. De meerderheid van de interventies gebeurt bij jongeren tussen 12 en 23 jaar, maar er wordt ook gewerkt met kinderen van 6 tot 12 jaar, ofwel in de scholen, ofwel in opvangstructuren zoals de huiswerkklasjes.
Personeelsinzet	2 vrijwilligers; experts worden uitgenodigd naargelang het thema
Producten, publicaties, materieel	Leidde tot een samenwerking met het project RAFRAP ("Rien à faire, rien à perdre").
Budget	€ 10.000
Bronnen van financiering	Koning Boudewijnstichting
Duur van het	Jaar 2016

project (start- en einddatum)	
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Saliha Ben Ali – info@savebelgium.org Adres: / Website: http://www.savebelgium.org Sociale netwerken: https://www.facebook.com/savebelgium.org/

Naam van het project/praktijk	Cel PreRad (Preventie van Radicalisering)
Naam	vzw BRAVVO
Soort organisatie	Preventiedienst Brussel-Stad
Soorten uitgevoerde acties	<p>De Cel PreRad coördineert de strategie inzake de preventie van radicalisering in de Stad Brussel. Zij is het centraal informatiepunt voor alle Brusselse inwoners en verenigingen die meer inzicht in deze problematiek willen krijgen, tools verkrijgen of gehoor en ondersteuning op individueel en familiaal niveau.</p> <p>De Cel Pre-Rad organiseert informatiesessies op verzoek van het publiek en de verenigingen die dit wensen. Deze informatiesessies bieden feitelijke en neutrale informatie met betrekking tot het fenomeen radicalisering, plaatsen het in een context en maken op die manier de weg vrij voor constructieve dialoogruimtes.</p> <p>In partnerschap met verschillende verenigingsstructuren leidt de cel tevens verschillende ondersteuningsprojecten voor jongeren en gezinnen die zich in een kwetsbare situatie bevinden. Deze projecten hebben tot doel het doelpubliek weerbaarder te maken ten aanzien van het risico op radicalisering.</p> <p>De Cel biedt een warm, neutraal en vertrouwelijk onthaal waar men terecht kan met zijn bezorgdheid en waar men op professionele hulp kan rekenen. Zij stelt een multidisciplinair team en een ruime waaier aan juridische en psychosociale hulpmiddelen ter beschikking van gezinnen die er nood aan hebben.</p> <p>Alle diensten die worden aangeboden door de Cel zijn kosteloos.</p>
Definitie van de doelgroepen (rechtstreeks en onrechtstreeks)	<p>De Cel PreRad werkt met alle doelgroepen op rechtstreekse wijze (infosessie) of onrechtstreekse wijze (website, videofragmenten, informatieve flyers).</p> <p>Er wordt evenwel bijzondere aandacht besteed aan jongeren in een kwetsbare situatie (schoolverzuim, gerechtelijke problemen, verkeerde vrienden) en aan kwetsbare gezinnen (alleenstaande</p>

	<p>ouders, intrafamiliale conflictsituaties, onzeker bestaan). De Cel zorgt voor de rechtstreekse of onrechtstreekse begeleiding van deze doelgroepen.</p> <p>De Cel PreRad zorgt voor de begeleiding van gezinnen die geconfronteerd worden met radicalisering van een kind of ouder en van personen die veroordeeld zijn wegens feiten van terrorisme.</p>
Raming van het aantal begunstigden	/
Grondgebied van de interventie	De Cel PreRad is bevoegd voor de gemeenten Brussel-Stad (1000), Laken (1020), Neder-Over-Heembeek (1120) en Haren (1130).
Doelstellingen	<p>De voorziening van de preventie van radicalisering van de Stad Brussel heeft twee doelstellingen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Het beheer van psychosociale risico's (individuele breuk, familiaal conflict, in gevaar brengen van zichzelf en anderen) die gepaard gaan met het radicaliseringsproces; 2) Voorkomen op middellange en lange termijn van alle vormen van gewelddadig extremisme door inperking van de invloed van haatboodschappen.
Aanpak en methodes	<p>De opvang van bezorgde gezinnen of gezinnen die geconfronteerd worden met radicalisering van een kind of een ouder, berust op welwillendheid, luisterbereidheid en neutraliteit.</p> <p>De werkmethode voor gezinsondersteuning bestaat in eerste instantie in het bieden van een ruimte waarin de gezinnen terecht kunnen met hun angsten, waar ze hun vragen kunnen stellen en duidelijke en feitelijke informatie krijgen. Deze aanpak wil een veilig kader scheppen voor het gezin en helpen om de hulpvraag beter af te bakenen.</p> <p>In tweede instantie is de bedoeling van gezinsondersteuning het gezin te helpen om de situatie beter te begrijpen, afstand te nemen en de sterke punten en kwetsbaarheden die eigen zijn aan het gezin te belichten. Deze fase is absoluut noodzakelijk om het gevoel van onmacht, isolement en wanhoop te overwinnen en om opnieuw beschermend te kunnen optreden ten aanzien van de betrokken naaste.</p> <p>In derde instantie beoogt de gezinsondersteuning het gezin te begeleiden en ondersteunen bij het heropbouwen van de affectieve banden en van de intrafamiliale communicatie alsook het overwinnen van trauma's en moeilijkheden die het gezin kan ondervinden.</p> <p>In het kader van de gezinsbegeleidingen werkt de Cel nauw samen</p>

	met verschillende gespecialiseerde partners (juridische bijstand, kinderpsychiaters, gezinstherapeuten, jeugdzorg, straathoekwerkers, enz.) om te voldoen aan de specifieke noden van de situatie.
Preventiefase (primaire, secundaire, tertiaire)	Primaire, secundaire en tertiaire preventie
Identificatie van de gezinnen	/
Menselijke hulpmiddelen	4 VTE voor de cel voor bestrijding radicalisering (jurist, psycholoog, socioloog, sociaal werkster).
Producten publicaties, materiaal	Website, jaarverslagen, videofragmenten, flyers.
Bedrag van het budget	€ 150.000 tot € 200.000
Bronnen van het Budget	Stad Brussel, FOD Binnenlandse Zaken, Europese Commissie, Koning Boudewijnstichting.
Duur van het project (verwachte begin- en einddatum)	Sinds 2012.
Coördinaten	Contactpersoon: Hadelin Feront (Projectleider radicalisme) – radicalisme@bravvo.org Adres: Kazernestraat 37 - 1000 Brussel Website: http://bravvo.be/ Sociale netwerken: https://www.facebook.com/asblbravvo/

Naam van de dienst	Centre d'Aide et de Prise en charge des Radicalismes et des Extrémismes violents
Naam organisatie	CAPREV

Type organisatie	Dienst van het Algemeen Bestuur van de Justitieuhuizen van het Ministerie van de Federatie Wallonië-Brussel.
Type actie/activiteiten	Algemene taak van hulp en begeleiding van iedereen die betrokken is bij het proces van gewelddadig radicalisme en extremisme. Toegankelijk via een gratis en anoniem groen nummer: 0800 111 72 van maandag tot vrijdag, van 8 uur tot 18 uur en via het mailadres: extremismes-violents@cfwb.be
Beoogde doelgroepen (direct en indirect)	Iedereen, zowel minderjarigen als meerderjarigen, gewone burgers of professionals, rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken bij de problematiek van radicalisme en gewelddadig extremisme.
Bereik en begunstigen	Onmogelijk in te schatten, gezien de definitie van het doelpubliek op het gehele grondgebied van de Federatie Wallonië-Brussel.
Geografisch bereik	Het hele grondgebied van de Federatie Wallonië-Brussel
Doelstellingen	De opdracht van het CAPREV bestaat erin om bij te dragen tot de sociale inclusie en de bescherming van de maatschappij, door een individuele en gepersonaliseerde begeleiding aan te bieden zowel aan particulieren als aan professionals die betrokken zijn bij het thema van het gewelddadig extremisme. Het CAPREV biedt ondersteuning aan het proces van disengagement. Daartoe ontwikkelt het CAPREV een ruim netwerk en een nuttige expertisepool. Het CAPREV deelt zijn kennis en zijn ervaring met de professionals.
Benadering en werkmethodes	Een individuele en gepersonaliseerde begeleiding kan worden voorgesteld en spitst zich in het bijzonder toe op: <ul style="list-style-type: none"> - particulieren die rechtstreeks zijn betrokken bij radicalisme of gewelddadig extremisme (geradicaliseerde personen, personen die aan het radicaliseren zijn, personen die met het gerecht in aanraking zijn gekomen, enzovoort); - particulieren waarvan een naaste betrokken is bij radicalisme of gewelddadig extremisme; - de professionals die rechtstreeks betrokken zijn bij een situatie van radicalisme of gewelddadig extremisme.
Preventiefase	Primaire, secundaire en tertiaire preventie.
Identificatie van de families	Het CAPREV treedt in actie naar aanleiding van een vraag die werd gesteld via de groene lijn of via mail.
Personeelsinzet	Aantal VTE momenteel aan de slag: 12, maar het kader voorziet op termijn in 17 VTE.
Producten, publicaties, materieel	Affiches, flyers en een kleine gids waarin het netwerk wordt voorgesteld zijn beschikbaar via het mailadres: extremismes-violents@cfwb.be Het CAPREV werkt ook de inhoud van de website bij https://extremismes-violents.cfwb.be/ De presentatie van het CAPREV gebeurt vandaag trouwens via de professionals en de actoren op het terrein.

Budget	/
Bronnen van financiering	Financiering van de Federatie Wallonië-Brussel
Duur van het project (start- en einddatum)	Geen einddatum vastgelegd.
Adres en contactgegevens	Contactpersoon: Extremismes-violents@cfwb.be Tel: 0800 111 72 Website: www.extremismes-violents.be

6. Bespreking

Deze mapping toont aan dat de meeste strategieën die in België worden toegepast, zich nog in een embryonale fase bevinden. Alle projecten hebben een gemeenschappelijk kenmerk, namelijk dat ze zich begeven op nieuw terrein. Zo worden de meeste organisaties geconfronteerd met opstartproblemen, en dit zowel wat de ontwikkeling betreft van een algemene visie, als de concrete toepassing ervan in de professionele praktijk.

Ten eerste zijn de praktijken ter preventie van radicalisering gericht op families weinig talrijk, ook al zijn die meer gestructureerd in Vlaanderen¹⁷. Ten tweede zijn de praktijken toegespitst op de begeleiding en/of steun aan families die daadwerkelijk worden geconfronteerd met radicalisering van een familielid, nog minder talrijk in vergelijking met algemene preventie-initiatieven. Uiteraard is het aantal families met geradicaliseerde familieleden gelukkig ook wel beperkt. Op dit moment is het echter jammer genoeg onmogelijk om een precieze raming te geven van hun aantal, of van het aantal families die betrokken zijn bij radicalisering en waarvoor een of andere vorm van begeleiding of steun wordt georganiseerd. Radicalisering is trouwens een fenomeen dat verschillende vormen kan aannemen; de radicalisering van het jihadistische type is er maar één van. Toch blijkt uit de praktijken die worden belicht, dat deze uitsluitend worden toegespitst op dit type radicalisering, ook al drukken de actoren die we hebben ontmoet de wens uit om elke vorm van stigmatisering te vermijden.

Tot slot moeten we, als we een onderscheid moeten maken tussen de Franstalige en Nederlandstalige Gemeenschappen, ook een onderscheid maken tussen Brussel en Wallonië. Laat ons eens meer in detail de belangrijkste geïdentificeerde verschillen van naderbij bekijken. Er zijn in werkelijkheid maar weinig initiatieven die specifiek zijn toegespitst op de ondersteuning van families in het kader van het preventiebeleid in Wallonië. Daar waar die bestaan, zijn ze zeer nauw gelinkt aan een meer globale benadering van het verschijnsel van radicalisering.

In de Franstalige Gemeenschap worden de meeste geïdentificeerde projecten gedragen door overheidsinstanties. De verenigingen vertegenwoordigen slechts een derde van de initiatieven, waarvan er zich slechts een bevindt in het Waalse Gewest. Van de projecten van de Waalse steden en gemeenten worden er een aantal ondersteund met een subsidie van het "Plan Sociale Cohesie en Radicalisering". Uit de analyse blijkt echter dat het soms gaat om radicalisering op een zeer indirecte manier en de projecten zijn in werkelijkheid vooral gericht op een primaire preventie in zeer ruime zin.

¹⁷ Een onderscheid tussen preventie-initiatieven en initiatieven met preventieve waarde is hier evenwel op zijn plaats. Initiatieven van algemene opvoedingsondersteuning die zich (al dan niet doelbewust) niet plaatsen onder de noemer van preventie van radicalisering, maar ouders met bezorgdheden in verband met radicalisering in hun gezin mogelijk wel doeltreffend bereiken, vallen bijvoorbeeld buiten deze mapping, ondanks hun sterke preventieve waarde.

Deze constatering roept vragen op. In een nog nader vast te stellen mate herformuleert het terrein van de preventie van radicalisering routinepraktijken en -acties in een specifieke beleidstaal. De publieke debatten over dit onderwerp en de verhoging van de middelen die de overheid na de aanslagen in Parijs en Brussel ter beschikking stelt, lijken soms een meevaller te zijn voor een aantal spelers in het veld.

Wat de verenigingen in de Franstalige Gemeenschap betreft, hebben de meeste een begeleiding uitgewerkt voor families die worden geconfronteerd met radicalisering, omdat ze reeds vertrouwd zijn met begeleiding van families, zonder daarbij evenwel specifiek te focussen op radicalisering. In de meeste geïdentificeerde gevallen maakten families en naasten expliciet deel uit van de doelgroepen van deze verenigingen. In de praktijk organiseren bepaalde projecten opvang voor jongeren die geconfronteerd worden met radicalisering in het kader van een geïndividualiseerde opvolging of in het kader van groepsactiviteiten. Verschillende geïdentificeerde structuren organiseren ruimere acties die niet rechtstreeks betrekking hebben op families, maar veeleer mikken op primaire preventie door algemene acties te organiseren met betrekking tot sensibilisering, opleiding, enzovoort.

In Vlaanderen bieden meerdere verenigingen en organisaties een gespecialiseerd of doelgroepgericht aanbod aan voor de ondersteuning en/of begeleiding van ouders of gezinnen bij radicalisering, vaak naast hun bestaande breder aanbod (door de betrokken actoren ook wel 'inclusief' genoemd, in tegenstelling tot een doelgroepgericht of 'categoriaal' aanbod¹⁸). Het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van burgerinitiatieven, blijkt in Vlaanderen een belangrijker rol op te nemen dan in Wallonië.

Ook aan Nederlandstalige kant vormt het uitwerken van een ondersteuningsaanbod dat zich specifiek richt op gezinnen geconfronteerd met gewelddadige radicalisering, nog een uitdaging en een redelijk nieuw terrein. Hoe actoren uit dit werkveld met hun ervaring en deskundigheid aansluiting kunnen vinden bij deze specifieke doelgroepen is één van de belangrijkste vragen die deze cartografie identificeerde. Mede daarom is het uitwerken van (plaatselijke) samenwerkingsverbanden van groot belang. Op vele plaatsen bestaan er reeds succesvolle partnerschappen, overlegorganen en/of netwerken in verband met radicalisering waarvan er een aantal (ook) de problematiek van het werken met en ondersteunen van gezinnen dekken. Voor het delen en uitwisselen van kennis en ervaringen, alsook voor de toeleiding van de doelgroep naar verschillende partners uit zo'n netwerk, blijkt dit een duidelijke meerwaarde. Maar op casusniveau ligt het delen van informatie tussen partners in een samenwerking dan weer vaak gevoelig.

Voor organisaties uit de welzijnssector met een gespecialiseerd aanbod voor ouders en/of gezinnen komt de instroom van de doelgroep van ouders die

¹⁸ In verband met categorisering en de-categorisering of doelgroepenbenadering in het welzijnswerk, zie bijvoorbeeld Piessens, A., Sinnaeve, I., & Suijs, S. (2004). Interculturalisering van het (algemeen) welzijnswerk: het Paard van Troje? *WELZIJNSGIDS (MECHELEN)*, 55, 93–113.

geconfronteerd worden of werden met radicalisering, vaak moeizaam op gang. Organisaties die al langer inzetten op interculturalisering en die reeds op inclusieve wijze groepen met een diverse achtergrond bereiken, vormen hierop een belangrijke uitzondering. Ook samenwerkingsverbanden die outreachend werken naar specifieke doelgroepen, en hierbij ook "niet-traditionele" actoren (informele netwerken, zelforganisaties en/of sleutelfiguren waaronder moskeeën en imams, enzovoort) betrekken, bevorderen de bereikbaarheid.

De Vlaamse steden in de mapping nemen vaak een regierol op en werken samen met gespecialiseerde organisaties uit de welzijns- en/of jeugdhulp en andere plaatselijke actoren voor het uitbouwen van een aanbod dat ouders en andere familieleden ondersteuning kan bieden. Ook stedelijke diensten werken samen met « niet-traditionele actoren » die optreden als bruggenbouwers met verschillende doelgroepen.

In alle 22 Nederlandstalige initiatieven die werden opgenomen in de mapping maakten ouders of gezinnen direct of indirect deel uit van de beoogde doelgroep(en). Een aantal projecten richt zich voornamelijk op ouders/familie, andere vertrekken eerder vanuit jongeren als doelgroep, maar werken wel met gezinnen en familieleden als belangrijk onderdeel van de context van deze jongeren. Dit gebeurt soms via duo-begeleidingen; zowel de jongere als de ouders genieten hierbij gelijktijdig een afgestemd begeleidingstraject. In andere gevallen bestaan er activiteiten voor beide doelgroepen, gezamenlijk, en/of via aparte activiteiten die elkaar aanvullen. Meerdere organisaties hebben een aanbod dat bestaat uit verschillende werkvormen.

Zoals reeds eerder vermeld bestaan er op dit ogenblik maar een heel beperkt aantal projecten die een intensieve gespecialiseerde begeleiding kunnen aanbieden aan ouders (of andere familieleden) van geradicaliseerde en/of radicaliserende jongeren. Bovendien hebben deze initiatieven momenteel een beperkte geografische reikwijdte. Het groepsaanbod gericht op ouders en/of familieleden is groter en minder plaatsgebonden, maar wel veelal eerder algemeen preventief van aard. Een aantal organisaties werkt met meerdere werkvormen en velen investeren naast hun werking met ouders in het delen van hun expertise met andere organisaties, hulpverleners, en professionals. Er bestaat momenteel een belangrijk vormingsaanbod voor eerstelijns werkers en andere professionelen over het thema radicalisering en de preventieve rol van families. De vraag blijft of dit indirect ouders en families ook ten gunste komt.

Naast een reeks plaatselijke initiatieven brengt deze mapping ook projecten in kaart die niet enkel lokaal werken en die dus voor ouders en families uit verschillende plaatsen toegankelijk zijn. Voor een aantal projecten die een gespecialiseerd aanbod hebben uitgewerkt dat plaatselijk zijn vruchten heeft afgeworpen (zoals het project Houvast van de Touter bijvoorbeeld) lijkt het aangewezen om na te gaan of het nuttig is om dit aanbod verder open te

stellen op Vlaams niveau en op welke wijze dit mogelijk kan gemaakt worden.¹⁹

Tot slot kon de mapping geen projecten identificeren die over de taalgrens heen werken, met uitzondering van het Forumtheater radicalisering dat voorstellingen aanbiedt in beide landstalen en ook reeds in het buitenland actief was. De kennis- en informatie-uitwisseling die op federaal niveau plaats kan vinden dankzij het project "Family Support", en het Nationaal Netwerk dat in dit kader werd opgericht, lijkt ook net daarom uiterst nuttig en welkom.

7. Van de mapping naar de praktijkgids

In het vorige punt hebben we een aantal discussie-elementen en een aantal voorlopige conclusies kunnen aanreiken op basis van de bescheiden analyse van de initiatieven die worden opgesteld in deze mapping. De mapping van praktijken inzake steun aan families die worden geconfronteerd met radicalisering, is eerder gebaseerd op een exploratieve en beschrijvende analyse dan een analytische. De ambitie ervan is dus eerder beperkt. Het doel was hoofdzakelijk om te bepalen "*wie wat doet*" in deze materie en beoogde vooral een totaalbeeld te bieden dat een betere identificatie mogelijk maakt van actoren op het terrein en van hun praktijken. In een latere fase van het project "Family Support", zal een meer diepgaande kwalitatieve analyse worden voorgesteld van de praktijken en relaties tussen de verschillende actoren. De resultaten daarvan zullen dan ook worden gepubliceerd in de vorm van een praktijkgids.

¹⁹ Deze mogelijkheid wordt momenteel bekeken vanuit het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse Overheid.